

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumundan (Taslak):

KREDİ RİSKİ YÖNETİMİ HAKKINDA TEBLİĞ

BİRİNCİ KISIM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Tebliğın amacı, 01/11 2006 tarih ve 26333 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmeliğın bir parçası olarak, bankalarda, kredi riskinin izlenmesi ve kontrolü amacıyla, faaliyetlerinin kapsamı ve yapısıyla uyumlu ve değişen koşullara uygun, tüm şube ve konsolidasyona tâbi ortaklıklarını kapsayan etkin ve yeterli bir iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemi kurulması ve işletilmesi için bankalarca oluşturulması ve yürütülmesi gereken kredi riski yönetimine ilişkin banka içi düzenlemelere yönelik usul ve esasları belirlemektir.

Dayanak

MADDE 2- (1) Bu Tebliğ, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 29, 31 ve 93 üncü maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3- (1) Bu Tebliğde yer alan;

- a) Banka: Kanunun 3 üncü maddesinde tanımlanan bankaları,
 - b) Büyük krediler: Bir gerçek ya da tüzel kişiye veya bir risk grubuna kullandırılan banka özkaınağının yüzde onu veya daha fazlası tutarındaki kredileri
 - c) Kanun: 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununu,
 - ç) Karşılık Yönetmeliği: 01/11 2006 tarih ve 26333 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Bunlar İçin Ayrılabacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliği,
 - d) Kurul: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunu,
 - e) Kurum: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunu,
 - f) Model kullanıcıları: Skorlama modellerini uygulayan, kararlarında kullanan veya doğruluk ya da geçerlilik testlerini yapan kişileri,
- ifade eder.

İKİNCİ KISIM

Kredi Riski Yönetimi

BİRİNCİ BÖLÜM

Kredi Riski Yönetiminin Unsurları ve Yönetim Ortamı

Kredi riski yönetiminin unsurları

MADDE 4- (1) Etkin ve yeterli bir kredi riski yönetimi;

- a) Kredi riski için gerekli yönetim ortamının oluşturulması,

- b) Etkin kredilendirme süreçlerinin tesisi ve yürütülmesi,
- c) Uygun kredi yönetimi, kredi riski ölçümü ve kredi izleme işlevlerinin sürdürülmesi,
- ç) Yeterli risk kontrol yapılarının oluşturulması

suretiyle tesis edilir.

(2) Kredi riski için gerekli yönetim ortamı, kredi riski strateji ve politikalarının oluşturulması, kabul edilebilir risk düzeyinin ve risk limitlerinin belirlenmesi, risk yoğunlaşmasından kaçınılması, yeni ürün ve hizmet sunumlarında kredi riskine ilişkin değerlendirme süreçlerinin oluşturulması, yetki devirlerinin düzenlenmesi, ilgililerin hesap verebilirliğinin sağlanması ve kredi işlemlerinde görevlendirilecek personelde aranacak niteliklerin belirlenmesi suretiyle sağlanır.

(3) Etkin kredilendirme süreçlerinin tesisi kapsamında bankalar kredi rehberlerini oluşturmak ve her bir borçlu bazında kredi işlemlerine ilişkin kayıtların tutulmasına, saklanmasına ve paylaşımına ilişkin usul ve esasları belirlemek zorundadır.

Kredi riski stratejisinin oluşturulması

MADDE 5- (1) Bankalar kredi riskine ilişkin stratejilerini yazılı olarak belirlemek ve bu stratejilere uygun politika ve uygulama usulleri geliştirmek zorundadır. Kredi riski stratejisi yönetim kurulunca onaylanır ve asgari yılda bir olmak üzere dönemsel olarak, bankanın finansal durumu, piyasa koşulları ve eğilimleri ile özkaynak düzeyi çerçevesinde uygunlukları incelenir.

(2) Kredi riski stratejisi bankanın alabileceği risk ile kredi faaliyetleri için kullanılacak özkaynak düzeyine ve kredi işlemlerinden sorumlu yönetimin teknik bilgi ve kapasite seviyesine uyumlu olarak oluşturulur.

(3) Kredi riski stratejisi, büyümeyi, kredilerin kalitesini ve karlılığın sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi gereksinimini kapsayacak şekilde tesis edilir. Kredi riski stratejisinde, sermaye ve diğer kaynakların da maliyetleri dikkate alınarak, karlılık temelinde faaliyetler için kabul edilebilir risk getiri ilişkisi belirlenir.

(4) Kredi riski stratejileri süreklilik prensibi çerçevesinde oluşturulur. Sürekliliğin sağlanabilmesi için ekonomik döngünün çeşitli evrelerinin kredi portföyleri üzerinde yaratabileceği etkiler de dikkate alınır ve stratejiler buna göre oluşturulur.

Kredi riski politikasının oluşturulması

MADDE 6- (1) Kredi riski politikası yazılı olarak belirlenir, yönetim kurulunca onaylanır ve asgari yılda bir defa olmak üzere dönemsel olarak bankanın finansal durumu, piyasa koşulları ve eğilimleri ile özkaynak düzeyi çerçevesinde uygunlukları incelenir.

(2) Kredi riski politikası, belirlenmiş kredi riski stratejisi ile uyumlu şekilde, ihtiyatlılık, sürekli uygulanabilirlik, müşterinin kredi değerliliği, risk yoğunlaşmasından kaçınma ve yönetime faaliyetleri geliştirmede rehber olma prensiplerine dayalı olarak tesis edilir.

(3) Kredi riski politikası, portföy ve kredi bazında kredilerin kullanılması, izlenmesi ve yönetilmesi ile ilgili esas ve usulleri içerir. Kredi riski politikası, faaliyetlerin karmaşıklığına ve büyüklüğüne, ihtiyatlı uygulamalara ve mevzuata uygun olarak açıkça tanımlanır. Kredi risk politikalarında asgari olarak;

a) Her bir kredi türü için fiyatlandırma, karlılık, vade ve borç servisi oranı bakımından aranacak sınırlara,

b) Toplam bazda kredi portföyüne ilişkin sınıra,

c) Ülke, sektör, borçlu/karşı taraf (örneğin banka, finansal kuruluş, kurum, perakende, ticari gibi), ürün, risk grubu ve bireysel bazda kredi limitlerine,

ç) Dahil olunan risk grubuna kullanılacak krediler için limit, kredi verme kayıt ve koşulları ve kredi onay süreci ile kayıtların korunmasına ilişkin süreçlere,

d) Risk yoğunlaşmasının önlenmesine yönelik genel esaslara,

e) Ayrı bir politika metni ile düzenlenmedikçe teminatların yönetimine ilişkin usul ve esaslara,

f) Kredi yönetimi kapsamında birimlerin ve yetkili personelin görev ve sorumluluklarına,

g) Kredi verme yetkisinin banka yönetimi içerisinde çeşitli düzeylere yetki miktarları belirtilmek suretiyle devrine,

ğ) Kredi başvurularında aranacak asgari bilgilere

yer verilir.

Risk yoğunlaşması

MADDE 7- (1) Bankalar ilgili mevzuatta belirtilen kredi sınırlarını da göz önünde bulundurmamak suretiyle risk yoğunlaşmasını önleyici uygulamalar geliştirmekle yükümlüdür. Risk yoğunlaşmasından kaçınmak ve yoğunlaşma riskini yönetebilmek için bankalar asgari olarak;

a) Bireysel borçluya,

b) Benzer karakteristik, ekonomik ve bölgesel sektör özelliklerine göre borçlu gruplarına,

c) Benzer fiyat davranışları gösteren teminata konu varlıklar bazında kredi türlerine

göre maruz kalınan risk tutarlarının izlenmesini sağlayacak uygulamalar geliştirirler.

(2) Aşırı risk yoğunlaşmasının önlenmesine ilişkin uygulamaların yaratılmasında, bankalar portföylerini makul yaklaşımlarla analiz etmekle yükümlüdür. Bu yaklaşımlarda portföy kalitesinin bağımlı olduğu değişkenler ve portföyü etkileme düzeylerinin tespiti amaç olarak alınır. Örneğin yabancı para cinsinden veya yabancı paraya endeksli kredilerin portföyde yoğun olması halinde, kur değişimleri borçluların geri ödeme kapasitelerinde yaratacağı bozulma nedeniyle önemli zararlar doğurabileceğinden kurlar; belirli bir varlığa (aralarındaki fiyat korelasyonu yüksek olan varlık grubu tek bir varlık olarak alınır) dayalı ticaretle uğraşan kişilere verilen kredilerin yoğun olması halinde, bu varlığın fiyatının önemli ölçüde değişmesi halinde borçluların geri ödeme kapasitesindeki zayıflamadan kaynaklı önemli zararlarla karşılaşılabilen bu varlıklar, portföy kalitesinin bağımlı olduğu değişken/değişkenler olarak değerlendirilir.

(3) Portföyün kalitesi üzerinde önemli etkisi olan değişkenlerdeki değişimlerin yaratabileceği zararlardan korunmak amacıyla limit tahsisleri de dahil olmak üzere bankalar kullanabilecekleri risk azaltım tekniklerini değerlendirmek ve uygun önlemleri almak zorundadır. Yönetim kurulu kredi portföylerini, portföy kalitesinin bağımlı olduğu değişkenler bazında da izler ve inceler.

Yeni ürün ve hizmetler

MADDE 8- (1) Bankalar, yeni ürün ve hizmet sunumuna ilişkin tekliflerde, sunulacak ürün veya hizmetin kredi riski içerdiğinin tespiti halinde, kredi riski politikalarının, bu politikalar çerçevesinde oluşturulan uygulamaların ve kontrollerin bu ürün ve hizmetten

kaynaklanacak kredi riski için yeterliliklerini değerlendirmek ve bu değerlendirmelere, yeni ürün ve hizmet sunumu teklifinde yer vermek zorundadır.

Kredi açma yetkisinin devri

MADDE 9- (1) Kredi açma yetkisinin devrinde, yetki verilecek olanların deneyim ve teknik bilgi ve beceri seviyeleri değerlendirilerek yasal sınırlar dahilinde yetki düzeyleri belirlenir.

(2) Yönetim kurulu ve genel müdürlük devrettiği kredi açma yetkilerinin belirlenmiş olan sınırlar dahilinde kullanılıp kullanılmadığını izler, yetki aşımalarını tespit edecek gerekli kontrol uygulamalarını geliştirir, yetki aşımı içeren kredi işlemlerinden kaynaklı riskleri değerlendirir ve uygun önlemlerin alınmasını sağlar.

Hesap verebilirlik

MADDE 10- (1) Banka personelinin, sorumlulukları kapsamında, bankanın kredi riski yönetimine ilişkin iç düzenlemelerine aykırı kararlarından dolayı nihai olarak yönetim kuruluna karşı hesap verebilirliğini sağlayacak iç uygulamalar oluşturulur.

(2) Yönetici pozisyonundaki değişikliklerde yeni atanan yöneticiye görevli olduğu alan kapsamında, borçluların kredi değerliliği, kayıtların yeterliliği, müşterinin sözleşme hükümlerine uyumu, kredilerin performansı, teminatların mevcudiyeti ve değeri konularında inceleme yapma sorumluluğu verilir.

Yetkili personelde aranacak nitelikler

MADDE 11- (1) Kredi işlemleri ile ilgili faaliyetlere katılan ve bu Tebliğ’de belirtilen işlev ve süreçlerde görev ve sorumlulukları bulunan tüm personelin görev ve sorumluluklarını icra edebilecek niteliklere sahip olması esastır. Bankalar bu nitelikleri icra edilen faaliyetlerin karmaşıklık düzeyini de dikkate alarak, görev ve sorumluluklara uygun olarak yetki pozisyonları çerçevesinde yazılı olarak belirler.

(2) Yetkili personelde aranacak nitelikler asgari olarak, eğitim, teknik beceri ve deneyim ile yönetici pozisyonundakiler için yöneticilik becerisi kapsamında oluşturulur. Yetki pozisyonları çerçevesinde belirlenen nitelikler yönetim kurulu tarafından onaylanır. En az yılda bir defa olmak üzere, belirlenmiş olan niteliklerin yeterliliği değerlendirilir. Yeni nitelikler belirlenmesi halinde, ilgili pozisyona uygunluğun sağlanması için eğitim, yeni atama gibi gerekli önlemler alınır.

(3) Bankalar birinci fıkrada belirtilen personelin mesleki yeterliliklerinin güncel tutulmasını sağlayacak eğitim politikaları ve uygulamalar geliştirir.

İKİNCİ BÖLÜM

Etkin Kredilendirme Süreçlerinin Tesisi ve Yürütülmesi

Kredi rehberlerinin oluşturulması

MADDE 12- (1) Bankalar kredi riski strateji ve politikaları ile uyumlu ve yazılı olarak kredi rehberleri oluşturur. Kredi rehberlerinde kredi onay süreci açık ve ayrıntılı olarak düzenlenir. Kredi onay süreci, onay aşaması da dahil olmak üzere bir krediye onay verilmesi için bankalarca oluşturulacak kredi açma yetkisinin kontrolüne, kredi taleplerinin değerlendirilmesine ve analizine, müşterinin tanınmasına, kredinin kullanım amacının tespitine, kredinin fiyatlamasına, teminat alınmasına ve kredi kayıt sistemine ilişkin uygulama usul ve esaslarını kapsar.

(2) Kredi rehberlerinde, açık bir şekilde tanımlanmış ve sağlıklı bir kredi ilişkisi kurulmasını hedefleyen, kredi kullandırımı için aranan kriterlere yer verilir. Bu kriterler borçlu/karşı taraf, kredinin kullanım amacı ve geri ödeme kaynakları hakkında açıklayıcı bilgiler sağlayacak şekilde oluşturulur.

(3) Bankalar, kredi kararlarının borçlunun geri ödeme kapasitesine dayalı olarak verilmesini temin edecek uygulamaları kredi rehberlerinde düzenlerler. Geri ödeme kapasitesi güvenilir bilgiler çerçevesinde yapılacak değerlendirmelere göre belirlenir. Bilgilerin güvenilirliğine ilişkin kanıtlayıcı uygulamalar bankalar tarafından oluşturulur ve kredi rehberlerinde yer alır.

(4) Borçlunun bir risk grubuna dahil olması halinde, kredi verilmesine ilişkin değerlendirmelerin risk grubu bazında yürütülmesini sağlayacak uygulamalar kredi rehberlerinde düzenlenir.

Kredi taleplerini değerlendirme ve analiz

MADDE 13- (1) Kredilerin değerlendirilmesi borçlunun/karşı tarafın finansal durumunun ve geri ödeme kapasitesinin detaylı analizini gerektirir. Kapsamlı finansal veri elde etmenin zor olduğu durumlarda dahi elde edilebilir veriler ışığında kredi analizinden vazgeçilmez. Yapılan analizlerle kredi gereksiniminin nedenleri ve kredi kullanım amacı hakkında bilgi sahibi olunur.

(2) Kredi taleplerine yönelik hazırlanacak kredi tekliflerinin kredi riski politikalarına uyumunu temin edecek uygulamalar bankalar tarafından tesis edilir. Kredi onayından önce kredi verilen kişinin kredi kriterlerini taşıdığını gösterir bir rapor oluşturulur.

(3) Yönetim kurulu kredi değerlendirme sürecinin işleyişine hissedarlar, yönetim veya diğer ilgili tarafların müdahale etmesini veya baskı kurmasını engelleyecek yapı ve uygulamalar oluşturur.

(4) Risk-getiri ilişkisinin kurulmasında kullanılan kredi riski değerlendirme yöntemlerinin geçerliliği dönemsel olarak değerlendirilir. Bu değerlendirme, üründe, piyasada veya ekonomide riskin boyutunu etkileyebilecek değişimlerin yaşandığı durumlarda da yapılır.

(5) Kredi değerlendirme sürecinde, kullanılacak kredilerin belirlenmiş olan limitlere uygunluğu incelenir. Bu inceleme ilgili mevzuatta yer alan kredi sınırlarını ve banka içi limitleri kapsar. Banka içi limitlerin üzerinde yapılan kredi kullandırmalarının nedenleri onay yetkilisi tarafından açıklanır ve ilgili kredi dosyasında saklanır.

(6) Sendikasyon kredilerinde bankalar müşteriye ilişkin kendi kredi analiz ve incelemelerine dayanarak kredi tahsis kararı alır. Bu kredilerde lider kuruluşun müşteri için yapmış olduğu kredi analizleri veya kredi derecelendirmesi bankanın kendi analiz ve incelemelerine alternatif olarak kullanılamaz.

(7) Özkaynaklarına oranla yabancı kaynak kullanımı yüksek olan ve özel bir düzenleme ve denetim kapsamında yer almayan finansal kuruluşlarla yapılacak kredi riski doğuran işlemlerde, bu kuruluşların kendilerine özgü risk yapıları kredi değerlemelerinde dikkate alınır. Ayrıca bu tür kuruluşlar ile işlem yapılmadan önce;

a) Bu işlemler için açık ve yazılı politika ve uygulama usulleri geliştirilir.

b) Bu kuruluşların faaliyetleri, riskleri ve çalışma şekilleri ile ilgili olarak detaylı bir kredi analizi yürütülür.

c) Bu kuruluşlarla yapılan işlemlerden kaynaklanacak kredi riskine maruz tutarların doğru ve tam bir şekilde ölçümünü sağlayacak uygulamalar geliştirilir.

ç) Bu kuruluşlara yönelik ihtiyatlı limitler düzenlenir.

d) Teminat alınması, işlemin erken tasfiyesi hakkı gibi risk azaltıcı uygulamalar belirlenir.

e) Kredi analiz sonuçlarını değiştirebilecek gelişmeler yakından izlenir.

(8) Bankalar kredi değerlendirmesinin asgari olarak aşağıdaki bilgilerin analizi suretiyle gerçekleştirilmesini sağlayacak uygulamalar oluştururlar;

a) Borçlunun/karşı tarafın güvenilirliği ve itibarı,

b) Talepte bulunanın yetkili olup olmadığı,

c) Kredi kullanım amacı,

ç) Proje kredileri ve benzeri kredilerde olduğu gibi bir işin finanse edildiği durumlarda, bu işin yapılabilirlik durumu ve borçlunun bu işi yönetebilme kapasitesi,

d) Borçlunun iştiğal ettiği iş ve iş deneyimi,

e) Borçlunun/karşı tarafın faaliyette bulunduğu sektörün durumu,

f) Borcun geri ödenme koşulları,

g) Geri ödemedede kullanılacak kaynaklar,

ğ) Borçlunun tahmini nakit akımları ve yapabileceği borç servisi düzeyi,

h) Borçlunun ve dahil olduğu risk grubunun kredi ve finansal durumu,

ı) Alınan teminatların hukuken uygulanabilirliği,

i) Alınan teminatların kabul edilebilirliği,

j) Beklenen getiri ve risk ilişkisinin uygunluğu,

(9) Sekizinci fıkrada yer alan analizde kullanılacak bilgilerden borçlu bakımından elverişli olmayanların dikkate alınması zorunlu değildir. Örneğin tüketici kredilerinde bir işin değil harcamanın finansmanı söz konusu olduğundan sekizinci fıkranın (ç) bendindeki bilgi ile (d) bendi uyarınca kullanılacak iş deneyimi elverişli bir bilgi değildir.

(10) Yabancı para cinsinden veya yabancı paraya endeksli kredi taleplerine ilişkin kredi değerlendirmelerinde, yabancı paranın ülke parasına karşı olası değer kazanımlarının müşterinin yapabileceği borç servisi düzeyine etkileri analiz edilir. Bu analizlerde;

a) Müşterinin nakit akımlarının talep edilen kredinin dayalı olduğu para biriminden farklı bir para birimine dayalı olup olmadığı,

b) Yabancı para cinsinden veya yabancı paraya endeksli başka borçlarının bulunup bulunmadığı,

c) Müşterinin yurt dışında yerleşik kişi olması halinde ülke riskinden kaynaklı olarak krediyi alınan para cinsinden ödeme kabiliyetini yitirme olasılığı,

ç) Müşterinin yabancı para alım satımı işi ile iştiğal etmesi veya türev finansal araçlarla alım satım taahhüdünde bulunan kuruluşlardan olması halinde bunların karşılaşılabilecekleri kur riski düzeyi

değerlendirilir. Bu analiz ve değerlendirmeler sonucunda krediye onay verilebilmesi için müşterinin borç servisini yapacak aynı para cinsinden yeterli nakit akımlarının bulunduğundan emin olunması veya ticari ve kurumsal kredilerde stres testleri uygulamak suretiyle müşterinin geri ödeme kapasitesinin yeterliliğinin uygun görülmesi gereklidir.

Geri ödeme kapasitesi ve borç servisi oranı

MADDE 14- (1) Bankalar, yeterli geri ödeme kapasitesine sahip olmayan kişileri kredilendirmekten kaçınılmasını sağlayacak uygulamalar tesis etmek zorundadır.

(2) Geri ödeme kapasitesi, kullanılacak kredilerin anapara ve faiz ödemelerinin olacağı dönemlere göre borçlunun görünen ve öngörülebilir nakit akımları esas alınarak hesaplanır. Hesaplama sonucu bulunacak tutarın kullanılacak kredinin anapara ve faiz geri ödemelerini karşılayabilecek düzeyde olması esastır.

(3) Geri ödeme kapasitesinin hesaplanmasında bankalar ihtiyatlı davranmak zorundadırlar. İhtiyatlılık, öngörülebilir nakit akımlarına dahil edilecek unsurların gerçekleşeceğinin somut olarak veya makul bir yaklaşımla kanıtlanabilmesini; yaklaşımın makuliyeti, öngörülebilir nakit girişlerinin gerçekleşmeme olasılıklarının da dikkate alınmasını gerektirir.

(4) Borç servisi oranı, geri ödeme kapasitesinin kullanılacak kredinin anapara ve faiz geri ödemelerine oranı suretiyle tespit edilir.

(5) Bankalar, her bir kredi türü itibariyle geri ödeme kapasitesinin hesaplanmasına ve kredi onaylarında müşterinin borç servisi oranının kredi risk politikalarında belirlenmiş olan sınırlara uygunluğunun izlenmesine ilişkin uygulama usul ve esaslarını oluşturmak zorundadır.

Müşteri tanıma

MADDE 15- (1) Bankalar, kredi ilişkisine girilecek kişilerin kimliği, güvenilirliği ve itibarı hakkında yeterli bilgiler sağlar. Özellikle, suç geliri elde eden veya suç gelirini aklama amacıyla hareket eden kişilere kredi verilmesinden kaçınılmasına yönelik sıkı politikalar oluşturulur.

(2) Birinci fıkrada belirtilen politikaların oluşturulmasında ve uygulanmasında suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesine yönelik mevzuata uyum esas alınır.

Kredi kullanım amacı ve kredi fiyatlandırma

MADDE 16- (1) Kredilendirme sürecinde müşterinin krediyi kullanacağı alan hakkında bilgi edinilir ve gerekliliği kullanım amacının doğruluğu açısından değerlendirilir. Bu değerlendirmelerde spekülatif amaçlı işlemlerin veya işletmenin esas faaliyet alanı dışında kalan yüksek risk içeren işlemlerin dolaylı olarak finansmanını sağlama amacıyla kredi talebinin yapılıp yapılmadığı dikkate alınır. Kredi taleplerinde, kullanım amacının bu tür dolaylı finansman olduğuna kanaat getirilmesi veya tespit edilmesi halinde, kredi değerlendirmelerinde gerçek kullanım amacı dikkate alınır.

(2) Bankalar her bir kredi için risk/getiri ilişkisini değerlendirmenin yanı sıra bu işlemin karlılığını da değerlendirirler. Kredinin verilir verilmeyeceğine, verilecek ise hangi koşullarda verileceğine ilişkin değerlendirmeler, mümkün olduğu ölçüde fiyatlanan ve fiyatlanamayan tüm unsurlar dikkate alınarak yapılacak risk ve beklenen getiri ilişkisine göre tesis edilir. Risklerin değerlendirilmesinde kötümser senaryolar ve bunun kredi alan üzerindeki etkileri de değerlendirmeye dahil edilir.

(3) Kredinin karlılığının değerlendirilmesinde fonlama maliyetleri ve faaliyet giderleri dikkate alınır ve fiyatlara yansıtılır. Bankalar krediler kapsamındaki her bir ürün ve hizmet için dikkate alınacak fonlama maliyetlerinin, faaliyet giderlerinin ve diğer unsurların saptanmasına ve fiyatlamada dikkate alınmasına ilişkin esasları belirlemeye yönelik yazılı politikalar oluşturur.

Kredi kayıt sistemi

MADDE 17- (1) Bankalar kredi onayından önce müşterinin ve müşterinin yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde bu yükümlülüğü kısmen veya tamamen ödeme

konusunda taahhüt verenlerin bireysel ve risk grubu bazında kredi sınırlarına uyumunu kontrol edecek merkezi yapıda bir kayıt sistemi oluşturmak zorundadır. Bankalar kredi kayıt sisteminin herhangi bir müşteriye ilişkin toplam kredi tutarını verebilecek yapıda olmasını sağlamakla yükümlüdür.

(2) Merkezi kredi kayıt sistemindeki kayıtlar kredi tutarlarında değişim olduğunda güncellenir.

Kredi işlemlerinin dosyalanması

MADDE 18- (1) Kredi işlemlerine ilişkin kayıtlar her bir borçlu veya karşı taraf bazında ve tek bir merkezde dosyalanır. Kredi türlerine bağlı olarak bir borçlu veya karşı tarafa ilişkin işlemlerin banka içi yapılanma nedeniyle başka bir birimde olması halinde her bir birim yaptığı işlemlere ilişkin kayıtları kendi bünyesinde borçlu veya karşı taraf bazında dosyalanmasını sağlayabilir. Ancak bu halde, banka içinden veya banka dışından yetkili kişilerce borçlu veya karşı taraf bazında kredi işlemlerine ilişkin bilgi taleplerine kolayca cevap verecek uygulamaların varlığı zorunludur.

(2) Bankalar, bir kredi dosyasında herhangi bir kredi işlemi bakımından aşağıdaki bilgilerin bulunmasını sağlayacak uygulamaları tesis etmek zorundadır:

- a) Borçlu hakkında bilgiler.
- b) Kredinin kullanım amacı.
- c) Geri ödeme dönemleri ve faizler.
- ç) Varlık şeklindeki teminata ilişkin detaylı bilgiler, teminatın değeri ile fiziken mevcudiyetine ilişkin kanıtlar.
- d) Alınan garanti ve kefalet gibi taahhütlerin kapsam ve içeriğine ilişkin detaylı bilgiler ile bu taahhütleri verenlerin finansal durumuna ilişkin değerlendirmeler.
- e) Aşağıdaki hususları içerecek şekilde kredi talebine ilişkin yapılan değerlendirmeler;
 - 1) Borçlunun finansal durumu, tahmini karlılık düzeyi, nakit akım projeleri ve sermayesi,
 - 2) Borçlunun diğer kredilerinin tutarları ile dahil olduğu risk grubunun kullandığı kredi tutarı,
 - 3) Borçlu tarafından sağlanan bilgilerin teyidine ilişkin işlemler,
 - 4) Stres testi sonuçları,
 - 5) İçsel kredi derecelendirmesi yapılmış olması halinde verilen derece.
- f) Kredi onayı kapsamında;
 - 1) Onay veren yetkilinin ad, soyad ve imzası,
 - 2) Onaylanmış kredi tahsisleri,
 - 3) Kredi işlemi için beklenen getiri düzeyi ve kredi riski düzeyi,
 - 4) Kredi işlemine ilişkin belgeler (sözleşme, garanti, ipotek, menkul rehni belgeleri gibi).
- g) Kredilere ilişkin yapılan güncellemeler kapsamında;
 - 1) Kredi tutarındaki değişimler,

- 2) Teminatların değerindeki değişimler,
- 3) Finansal bilgilerdeki değişiklikler,
- 4) Müşteri ile yapılan görüşmelere ilişkin notlar,
- 5) Müşteri ile yapılan yazışmalar.

ğ) Verilmiş olan içsel kredi derecesine ilişkin değerlendirmeler ve ayrılmış olan özel karşılıklar kapsamında;

- 1) Ayrıntılı olarak içsel kredi derecesine ilişkin değerlendirmeler ve gerekçeleri,
- 2) İçsel kredi derecesindeki değişimler,
- 3) Ayrılmış olan özel karşılık tutarındaki değişiklikler,
- 4) Tahakkuk etmiş faizler.

h) Kredi incelemeleri kapsamında;

- 1) İncelemeler sırasında müşteriye ilişkin edinilen istihbarat,
- 2) Yapılan izlemelerden kaynaklı istisnai raporların örneği,
- 3) Dönemsel yapılan incelemeler kapsamında oluşturulan raporların örneği.

(3) Kredi dosyasında bulunan bilgiler düzenli olarak güncellenir. Kredi dosyalarının yılda asgari bir defa içerdiği bilgilerin uygunluğu ve yeterliliği bakımından kontrolü sağlanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kredilerin Yönetimi ve Kredi Riskinin Ölçülmesi

Kredilerin yönetimi

MADDE 19- (1) Bankalar etkin ve güvenilir bir kredi yönetimi geliştirmek zorundadır. Kredi yönetimi, kredi onayından sonra kredi işleminin sürdürülmesi kapsamında yapılan faaliyetleri içerir. Bu faaliyetler asgari olarak aşağıdaki işlevleri kapsar:

- a) Kredi onayının iç düzenlemelere uygunluğunu değerlendirmek.
- b) Onay verilen kredi işlemlerine ilişkin sözleşme ve teminatlara ilişkin dokümanları hazırlamak.
- c) Kredi işlemine ilişkin hukuki belgeleri muhafaza etmek.
- ç) Kredi alan kişinin hukuki yetkisinin varlığını tespit etmek.
- d) Teminatları tahsis etmek, izlemek ve değerlemek.
- e) Mevduat üzerinde rehin veya hapis hakkı tesis etmek.
- f) Kredi tahsislerinden yapılan kullandırmalara ilişkin onayların uygunluğunu kontrol etmek.
- g) Müşterinin kredi sözleşmesinde yer alan yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğine ilişkin işlem ve kayıtları saklamak.
- ğ) Geri ödemelere ilişkin alındı belgelerini takip etmek.

h) Müşteriye ilişkin finansal bilgilerin güncelliğini sağlamak.

i) Kredi dosyalarının tam ve güncel olmasını sağlamak.

i) Kredi portföyünün yönetimine uygun bilgiler üretmek.

j) Müşteriye, kredinin yeniden yapılandırılmasına ilişkin bildirimleri yapmak.

(2) Kredi yönetimi faaliyetleri doğrudan kredi yönetimi ile görevli bir birim veya bir grup tarafından yapılabileceği gibi kredi onay sürecinde yer alan birimlerce de icra edilebilir. Kredi işlemine esas dokümanların muhafazası ve tahsis edilen kredilerden yapılan kullanımların kaydı işlevlerini yerine getirenlerin, bu kapsamda yapmış oldukları işlemleri kredi onay süreci dışında kalan yönetim kademelerine raporlamaları sağlanır. Yapılacak raporlamanın kapsamı, dönemi ve raporlama yapılacak yönetim kademeleri, riskin kontrolü ve izlenmesinde etkinliğin sağlanması da dikkate alınarak, bankalarca belirlenir.

(3) Kredi yönetimi faaliyetleri,

a) Dokümantasyonun, sözleşme koşullarının, taahhütlerin ve teminatların izlenmesi de dahil olmak üzere kredi yönetimi işlemlerinin etkinliği ve verimliliği,

b) Bilgi yönetim sistemlerine doğru ve zamanında bilgi sağlanması,

c) Kredi yönetimi kapsamındaki süreç ve icra edilecek uygulamalar üzerindeki kontrollerin yeterliliği,

ç) Mevzuata ve iç düzenlemelere uygunluğun temini

yönlerinden değerlendirilmek suretiyle yazılı şekilde oluşturulur ve geliştirilir.

(4) Kredi yönetim faaliyetlerinin oluşturulmasında ve geliştirilmesinde risk yönetimi ve iç kontrol birimlerinin, riskin izlenmesi ve kontrolü açısından görev ve sorumluluk alanları kapsamında görüş ve önerileri alınır. Risk yönetimi ve iç kontrol birimleri, riskin izlenmesi ve kontrolü açısından sakıncalı bulunduğu hususlara yönelik görüş ve önerilerini aynı zamanda bağlı olduğu iç sistemler sorumlusuna da raporlar.

Kredi riskinin ölçümü

MADDE 20- (1) Bankalar kredi riskinin ölçümü için uygun politika, yöntem ve uygulama usulleri geliştirir. Bu süreç risk yönetimi birimi tarafından yürütülür ve ilgili üst düzey yönetim sürece dahil edilir. Oluşturulacak politika, yöntem ve uygulama usulleri yönetim kurulunun onayıyla yürürlüğe konulur. Kredi riskinin ölçümü için model kullanılması halinde, risk yönetimi birimi, modelin tasarımı, seçilmesi, uygulamaya konulması ve ön onay verilmesi sürecine katılır, modeli düzenli olarak gözden geçirir ve gerekli değişiklikleri yapar.

(2) Risk ölçümü için kullanılacak yöntem, bankanın türev işlemleri de dahil olmak üzere bilanço içi ve bilanço dışı tüm ürünlerinin kredi eşdeğerlerini ve risk ağırlıklı tutarlarını hesaplayacak şekilde oluşturulur ve uygulanır.

(3) Risk ölçüm yönteminin, grup, sektör, ülke veya bankaca belirlenecek diğer anlamlı yoğunlaşmalar bazında toplulaştırmalara elverişli olması sağlanır.

(4) Kredi portföyünün riskinin ölçülmesinde;

a) Kullandırılan veya tahsis edilen kredilerin türleri

b) Geri ödeme yapısı, faiz oranları gibi kredi koşulları

- c) Kredi portföyünün vade yapısı
 - ç) Kredi portföyünün teminat yapısı ve alınan teminat türleri
 - d) Kullanılabilir limit tahsisleri
- değerlendirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM **Kredilerin İzlenmesi**

Kredi izleme sistemi, uygulama usulleri ve süreçleri

MADDE 21- (1) Bankalar kredilerinin performansının, kalitesinin ve durumunun kredi ve portföy bazında sürekli ve düzenli olarak izlenmesini sağlayacak sistem, uygulama usulleri ve süreçleri yazılı olarak oluştururlar. Portföy bazında izleme risk yönetimi birimi tarafından yerine getirilmek kaydıyla, kredi bazında izleme kredi onay sürecinde yer alanlarca icra edilebilir.

(2) Kredilerin izlenmesinde;

a) Borçluların, geri ödeme dönemi, faiz gibi kredi koşullarına uygun hareket edip etmediğinin ve teminatların korunup korunmadığının (değer ve varlık olarak) belirlenmesi,

b) Zamanında iyileştirici önlemler alınmasını ve bu suretle uğranılabilecek kayıpların azaltılmasını sağlayacak, borçlunun temerrüdünün gerçekleşebileceğine yönelik erken uyarıların tespit edilmesi,

c) Temerrüde düşme durumlarının, sözleşme hükümlerine aykırılıkların ve alınmış olan iyileştirici önlemlerin etkisizliğine veya yetersizliğine ilişkin tespitlerin yönetime raporlanmasının sağlanması,

ç) Kredilerin, risk yoğunlaşmalarına ilişkin olanlar da dahil olmak üzere, bireysel, grup ve toplam portföy bazında kredi riski stratejisi ve politikasında belirlenmiş olan limit ve sınırlamalar ile yasal sınırlara uygunluğunun izlenmesi,

d) Üst yönetimin, toplam kredi portföyünün kalitesini izleyebilmesi, kredilerdeki eğilimleri tespit edebilmesi ve kredi riski strateji ve politikalarının uygunluğunu değerlendirilebilmesi

amaç olarak alınır.

(2) Bankalar izleme süreçlerini yazılı olarak belirleyecekleri standartlara göre yürütürler. Bu standartlarda asgari olarak aşağıdaki hususlar düzenlenir;

a) İzleme görevini yerine getirecek yetkililerin belirlenmesi,

b) İzlemelerin sıklığı,

c) Teminatların değerindeki değişimleri tespiti ve izlemeye yönelik kontrollerin yapılacağı dönemler,

ç) Borçlunun geri ödeme kapasitesinde değişikliğin izlenebilmesi için kapasite değişimine ilişkin ölçütler.

(3) Kredilerin izlenme sıklığı, izlenen hususun önemi ve değişkenliği göz önünde bulundurularak bankalarca belirlenir. İzlenen hususun öneminde, bunların hacim, karmaşıklık ve kredi riski düzeyine etkileri dikkate alınır. Ancak belirlenmiş olan izleme sıklığı,

zayıflıkların görülmesi veya mevzuatla ya da banka içi düzenlemelerle belirlenmiş sınırlara yaklaşıldığı veya benzeri normal olmayan durumlarda artırılır. Kurum izlenme sıklığı ve izlenecek hususlara ilişkin olarak banka bazında belirleme yapılabilir.

(4) Temerrüde düşüleceğine veya sözleşmeye aykırılığın oluşacağına dair erken uyarıların tespit edilmesi halinde müşterinin geri ödeme kapasitesi ve kredi değerliliği yeniden incelenir. Bu incelemeler kredinin onay süreci dışında kalan yetkili ve yeterli kişi veya kişilerce icra edilir ve sorumluluklarını yerine getirmeyenler tespit edilir.

(5) Bankalar, kredilerinin performansının, kalitesinin ve durumunun kredi ve portföy bazında sürekli ve düzenli olarak izlenmesini sağlamak amacıyla oluşturdukları sistem, uygulama usulleri ve süreçler çerçevesinde icra edilen faaliyetleri kayıt altına alırlar. Bu kayıtlar, izlenen hususu, izlenme sıklıklarını, izleme sonuçlarını ve izleme faaliyeti kapsamında tespit edilen hususlara ilişkin olarak yapılan işlemleri gösterir mahiyette tutulur.

Kredilerin izlenmesinde bilgi sisteminin kullanımı

MADDE 22- (1) Bankalar müşteri bazında ve tüm portföy bazında kredi riski ölçümünü bilgi sistemleri aracılığıyla yapar. Bilgi sistemleri, kredi riski yoğunlaşmaları da dahil olmak üzere, izlenmek istenen hususlara ilişkin bilgileri toplulaştırmaya ve analize uygun hale getirmeye elverişli bir yapıda tesis edilir.

(2) Kredi riskinin kontrolü ve kredi faaliyetlerinin yönlendirilebilmesi amacıyla ilgili üst yönetim kademelerine kredi işlemlerine ilişkin güncel bilgiler raporlanır. Bu raporlamalarda aşağıdaki bilgilere yer verilir;

a) Sektör, ülke, ürün ve karşı taraf bazında toplam krediler ve bunların belirlenmiş limitler karşısındaki durumu,

b) Kredilerin ilgili mevzuatta yer alan sınırlar karşısındaki durumu,

c) Vadesi geçmiş hesaplar ve zaman aralığı bazında gecikme süreleri (bir ay, üç ay, altı ay gibi),

ç) Tahakkuk etmemiş faizler,

d) Karşılıkların yeterliliği,

e) Vadesi dolacak kredi işlemleri,

f) Toplam bazda kullanılmamış kredi düzeyi,

g) Mevduatın krediye dönüşüm oranı,

ğ) Stres testi sonuçları,

(3) Bankalar, raporlamalarda kullanılan verilerin güvenilir, tam ve doğru olmasının ve raporlamaların zamanında yapılmasının sağlanması amacıyla gerekli uygulamaları yaratır.

(4) Yönetim kurulu ve üst düzey yönetim dönemsel olarak alacakları raporlamalarla kredi riski stratejileri ile politikalarının uygunluğunu değerlendirir.

Kredilerin izlenmesinde stres testi

MADDE 23- (1) Bankalar maruz kaldıkları kredi riski düzeyini stres testleriyle de ölçerler. Stres testi, bankanın kredi portföyünün gerçekleşme olasılığı düşük olumsuz gelişmeler karşısında uğrayacağı kayıp düzeyini ölçer. Bu testler, gerçekleşme olasılığı mümkün senaryolara dayalı olarak ve riskler arasındaki korelasyon ve kredilerin zayıflıkları göz önünde bulundurularak yürütülür. Senaryolarda, yoğunlaşılacak sektör/ sektörlerde veya ekonomide konjonktürün tersine dönmesi, likidite sıkışıklığı yaşanması, piyasalarda

istenmeyen gelişmelerin yaşanması ya da faiz oranlarındaki eğilimin istenmeyen yönde hareket etmesi hususları dikkate alınabilir. Yabancı para cinsinden veya yabancı paraya endeksli kredi kullandıran bankalar, bunların toplam portföylerindeki büyüklüğünü de dikkate alarak ve gerekli özeni göstererek, müşterilerin borçlarını geri ödeme kapasitelerinin zayıflamasından kaynaklı oluşabilecek kayıpları ölçmek maksadıyla senaryolarına olumsuz kur değişimlerini de dahil ederler.

(2) Stres testi sonuçları üst düzey yönetim tarafından incelenir ve karşılaşılabilecek zararlara karşı alınabilecek önlemler değerlendirilir. Bu önlemler politika veya limitlerde değişikliğe gidilmesi, riskten korunma araçları alınması, riskleri azaltacak yöntemlere başvurulması şeklinde olabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Kredilere Yönelik Uygun Risk Kontrol ve Denetim Yapılarının Oluşturulması

Risk kontrol ve denetim yapıları

MADDE 24- (1) Bankalar, kredi riskine ilişkin yönetim süreçlerinin değerlendirilmesini, kredi onay sürecinin etkin bir şekilde yürütülmesini, kredi riskinin yasal sınırlar ve banka içi limitler dahilinde tutulmasını ve kredilerdeki bozulmalara yönelik düzeltici işlemlerin en kısa zamanda alınmasını sağlayacak risk kontrol ve denetim yapıları oluştururlar.

Bankalar asgari olarak aşağıdaki risk kontrol ve denetim yapılarını oluşturmak zorundadır:

- a) İstisna raporlarının düzenlenmesi ve alınması.
- b) Etkin bir kredi inceleme sürecinin tesis edilmesi.
- c) Kullanılabilecek risk azaltım tekniklerinin değerlendirilmesi.
- ç) Limit kontrolleri kapsamında mevzuatla belirlenmiş sınırlara ve banka içi düzenlemeler ile belirlenmiş limitlere uyumun kontrol edilmesi.
- d) Kredilerdeki bozulmaları ve sorunlu kredileri tespit edecek ve yönetecek uygulamaların oluşturulması.
- e) İç denetim sisteminin etkin olarak kullanılması.

İstisna raporlamaları

MADDE 25- (1) Bankalar, kredi onay süreci kapsamında belirlemiş oldukları politika, uygulama usulleri, limit ve diğer esaslardan banka ihtiyarında bulunanlara uygun olmayan bir kredi işlemine girilmesi halinde bunun gerekçeleri ile birlikte dosyalanmasını, bilgi sistemlerine kaydedilmesini, iç kontrol birimi ile risk yönetimi birimine raporlanmasını sağlayacak süreçleri tesis etmek zorundadırlar. Kanuna ve ilgili diğer mevzuata, banka içi düzenlemeler ile bankacılık teamüllerine uyumun kontrolünün başka bir birim tarafından gerçekleştiriliyor olması halinde raporlama iç kontrol birimi yerine bu birime yapılır.

(2) İstisnai işlemlerin bilgi sistemlerine kaydı, bu özelliklerini gösterecek ve tümünü istendiğinde bir rapor şeklinde alabilecek yapıda gerçekleştirilir.

(3) İstisnai işlemlerden kaynaklı kredi riski, ayrı bir şekilde ve düzenli olarak değerlendirir. Alınması gereken önlemler konusundaki görüş ve öneriler bağlı olunan iç sistemler sorumlusuna raporlanır. Bağlı olunan iç sistemler sorumlusu üyenin veya ilgili iç sistemler sorumlusu komite üyesinin kredi komitesinde üyeliğinin bulunması halinde, raporlama doğrudan yönetim kuruluna yapılır.

(4) İstisnai işlemler mevzuata aykırı olamaz. İç kontrol birimi veya uyum kontrolü ile sorumlu birim istisnai işlemlerin mevzuata aykırı olup olmadığını değerlendirir ve mevzuata aykırılıkları gerekli işlemleri tesis etmeye yetkili yönetim kademelerine ve bağlı olduğu iç sistemler sorumlusuna raporlar. Bağlı olunan iç sistemler sorumlusu üyenin veya ilgili iç sistemler sorumlusu komite üyesinin kredi komitesinde üyeliğinin bulunması halinde, raporlama doğrudan yönetim kuruluna yapılır.

(5) İstisnai işlemler, belirlenmiş politika, uygulama usulleri, limit ve diğer esaslarda değişiklik yapılmasına ihtiyaç bulunup bulunmadığı yönünden asgari yılda bir defa yönetim kurulu tarafından değerlendirilir.

Kredi inceleme süreci

MADDE 26- (1) Bankalar sağlıklı ve işleyen bir kredi inceleme süreci tesis ederler. Kredi inceleme sürecinde;

a) Müşterilerin ve karşı tarafın finansal durumu, finansal ihtiyaçları ve işi ile ilgili konulardaki bilgiler güncellenir,

b) Kredi değerlendirme sürecinde edinilmiş bilgiler çerçevesinde, borçlunun yeni kredi gereksinimine veya tanınmış olan kredi imkanlarının vadesinin uzatılmasına, artırılmasına, genişletilmesine, azaltılmasına veya iptal edilmesine ihtiyaç bulunup bulunmadığı değerlendirilir ve yapılan değerlendirmeler neticesinde ihtiyaç bulunduğu kanaat getirilen uygulamalar kredi açmaya yetkili ilgili kişilere öneri şeklinde sunulur,

c) Portföy ve bireysel (müşteri veya karşı taraf) bazda kredi kalitesindeki değişimler araştırılarak belirlenir ve kredi kalitesindeki olağandışı gelişmeler ortaya konulur,

ç) Kredinin tasnif edildiği sınıfın değiştirilmesi gerekip gerekmediği ve ayrılmış olan karşılığın yeterliliği incelenir,

d) Elde edilen yeni bilgiler ve portföy kalitesindeki değişiklikler ışığında bankanın kullanabileceği fırsatlar ve karşılaşılabileceği sorunlar belirlenir,

e) Kredi incelemesinde elde edilen bulgular çerçevesinde kredi riski strateji ve politikalarının uygunluğu değerlendirilir ve yaşanan değişiklik ve eğilimler kapsamında bu strateji ve politikalarda yapılması gerekli gözden geçirmeler ortaya konur,

f) Tespit edilen sorunlara yönelik alınabilecek önlemler kapsamında önerilerde bulunulur.

(2) Kredi inceleme süreci kredi ve portföy bazında kredi onay süreci dışında kalan birim veya kişilerce yürütülür. Bankaların iç kontrol, iç denetim ve risk yönetimi biriminde görev alanlar kredi inceleme sürecinde yer alabilir.

(3) Kredi inceleme sürecinde elde edilen sonuçlar uygun şekilde dosyalanır ve yazılı olarak denetim komitesine veya yönetim kuruluna raporlanır. Denetim komitesi üyelerinden herhangi birinin kredi komitesi üyesi (yedek üye dahil) olması halinde, yönetim kuruluna raporlama zorunludur. İncelemelerde kredilerde kötüleşme tespit edilmesi halinde, inceleme raporu, ilgili üst düzey yöneticiye de incelenmesi ve durumun izlenmesi amacıyla gönderilir.

(4) Portföy bazında izlenenler hariç olmak üzere tüm krediler, asgari yılda bir defa bireysel bazda incelenir. Karmaşık, yüksek tutarlı veya yüksek riskli krediler daha sık inceleme sürecine tabi tutulur. Kredi kartları, ipotekli konut kredileri gibi portföy bazında izlenen krediler ise portföyün belirlenmiş hedef ve kurallara karşı başarı düzeyini değerlendirmek amacıyla asgari yıllık olarak inceleme sürecinden geçirilir. Kurum, belirlenmiş olan kredi inceleme sıklığını tür bazında kredinin veya portföyün taşıdığı riskin

boyutuna veya hacmine göre yetersiz görmesi halinde, daha fazla sıklıkta inceleme yapılmasını istemeye yetkilidir.

(5) Bankalar gecikmiş olan kredi incelemelerini tespit edecek ve zamanında ilgili yönetim kademesine raporlayacak sistemler geliştirirler. Bu tespit ve raporlamayı yapma görevi, kredi onay sürecinde yer alanlara verilmez.

Kredi incelemelerinin yürütülmesi

MADDE 27- (1) Kredi incelemeleri yazılı olarak belirlenmiş uygulama usul ve esaslarına göre yürütülür.

(2) Kredi incelemelerine ilişkin uygulama usul ve esaslarında aşağıdaki hususlar düzenlenir:

- a) Kredi incelemesinden sorumlu birim, komite veya kişi/kişiler.
- b) İşlem türü ve portföy bazında kredi inceleme sıklığı.
- c) Teminatlara ilişkin ihtiyaç duyulan değerlendirme kontrolleri ile gereksinim duyulan teminatların fiziki varlığına ilişkin kontroller.
- ç) Borçlunun geri ödeme kapasitesinin değiştiğine yönelik değerlendirmelerde esas alınacak kriterler.
- d) Tanınmış olan kredi imkanlarının vadesinin uzatılması, artırılması, genişletilmesi, azaltılması veya iptal edilmesi yönünde yapılacak önerilere ilişkin usuller.
- e) Krediyi açan yetkilinin (d) bendi kapsamındaki öneriye katılmaması halinde, önerinin ve öneri gerekçesi ile krediyi açan yetkilinin katılmama gerekçesinin birlikte dosyalanmasına ilişkin esaslar.
- f) Tespit edilen sorunlara yönelik alınabilecek önlemler kapsamında yapılan öneriler çerçevesinde alınan önlemlerin izlenme yöntemi.
- g) Üst yönetime raporlanacak krediler veya belli bir tutarı aşan istisnai işlemler.

Risk azaltımı

MADDE 28- (1) Kredi riskinin kontrolü için bankalar kullanabilecekleri risk azaltım tekniklerini göz önünde bulundururlar. Risk azaltım teknikleri bunlarla sınırlı olmamak üzere aşağıdaki hususları içerir:

- a) Teminatlar
 - b) Karşılıklı netleştirme anlaşmaları
 - c) Kredi sözleşmelerinin sıkı kurallar içermesi
 - ç) Kredi türevleri.
- (2) Kullanılacak risk azaltım tekniği bankanın ihtiyarında olmakla birlikte yapılacak belirlemede;
- a) Bankanın kullanılacak risk azaltım tekniğindeki deneyim ve bilgi düzeyi,
 - b) Risk azaltım aracının maliyeti ve sağlayacağı etkinliğin düzeyi,
 - c) Karşı tarafın veya ihraççının türü ve mali gücü,

- ç) Riski azaltılması planlanan kredi ile risk azaltım aracı arasındaki korelasyon,
- d) Risk azaltım aracının elde edilebilirliği, likitide düzeyi ve değerini koruma gücü,
- e) Hukuksal açıdan uygulamaya koyma kolaylığı,
- f) Kullanılan aracın Kanun ve diğer düzenlemeler açısından tanınma düzeyi değerlendirilmek suretiyle karar verilir.

(3) Bankalar kullandıkları risk azaltım araçlarını etkin bir şekilde yönetmek amacıyla yazılı politika, uygulama usulleri ve kontroller oluşturmak zorundadır. Risk azaltım araçları düzenli olarak değerlemeye tabi tutulur. Kanuna istinaden yürürlüğe konulan diğer düzenlemelerde yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla, değerlendirme sıklığı ve değerlendirme yöntemi kullanılan aracın ve ilgili olduğu ürünün değerinin değişkenlik düzeyine göre belirlenir.

Limit kontrolleri

MADDE 29- (1) Bankalar, kredi riski politikalarında belirlemiş oldukları ülke, sektör, borçlu/karşı taraf, ürün, risk grubu ve bireysel bazda kredi limitleri ile kredi sınırlarını bilgi sistemlerine girmek, bu sınır ve limitlere yaklaşılmaması halinde, bilgi sistemlerinin uyarıcı bilgiler üretmesini sağlamak ve istisnai işlemlere ilişkin olanlar da dahil olmak üzere aşımın bilgi sisteminde zamanında raporlanmasını sağlamakla yükümlüdür.

(2) Birinci fıkrada yer alan limit ve sınırların bilgi sistemlerine girişinde gerekli güvenlik kontrolleri tesis edilir. Bu kapsamda, limit ve sınırlardaki değişikliklerin bildirim yöntemi ve sisteme giriş yetkisi bankalarca belirlenir. Kredi onay sürecinde yer alanlara sisteme giriş yetkisi verilmez.

(3) Limit ve sınırlara uygunluk kontrolleri kredi değerlendirme sürecinde başlar, kredi izleme süreci, mevzuata ve banka içi düzenlemelere uyum kontrolleri çerçevesinde sürdürülür. Bankalar, limit ve sınırlara uygunluk kontrollerinin kredilendirme ve kredi yönetim süreçlerinde yer alanlar da dahil olmak üzere, limit ve sınırlara uyumsuzluklar karşısında gerekli önlemleri almaya ve limitleri belirlemeye yetkili yönetim kademelerince izlenmesini sağlayacak süreç ve uygulamaları oluştururlar.

Donuk alacakların yönetimi

MADDE 30- (1) Bankalar kredi işlemlerinin donuk alacak haline dönüşüp dönüşmediğini izlemek ve kontrol etmekle yükümlüdür. Kredi izleme süreci çerçevesinde bireysel bazda kredileri izlemekle görevli olanların, Karşılık Yönetmeliğine uygun olarak kredileri tasniflenmesini sağlayacak sistemler geliştirilir. Bu kapsamda, Karşılık Yönetmeliğinde belirlenmiş olan esaslara uygun veya daha ihtiyatlı uygulamalarla, aynı Yönetmelikte yer alan sınıflama sistemi kapsamında, her bir sınıfta izlenecek kredilere ilişkin kriterler oluşturulur.

(2) Bankalar, donuk alacaklarının en az zarar ile tahsili amacıyla, bu alacakların takibine ve yönetimine ilişkin esas ve usulleri düzenleyen politikalarını yazılı olarak oluştururlar. Bu usul ve esaslar kredi riski yönetimi politikası içerisinde de düzenlenebilir.

(3) Bankalar donuk alacakların etkin bir şekilde takibi ve yönetimi için bu işlevden sorumlu birimi belirler. Bankalar, birimde görevli personelin donuk alacakların takibi ve tahsili konusunda uygulanabilecek işlemler bakımından yeterli bilgi ve deneyime sahip olmasını gözetirler.

Kredi riski yönetiminde iç denetim

MADDE 31- (1) Bankalar, kredi riski nedeniyle maruz kalabilecekleri zararları asgari düzeyde tutabilmek amacıyla iç denetim sistemini etkin olarak kullanırlar.

(2) İç denetim, hem kredi portföyünün hem de her bir kredinin kalitesini değerlendirecek bazda yürütülür. Bu denetimlerde, kredilerin mevzuata ve iç düzenlemelere uygunluğu, kredi süreçlerinin etkinliği incelenir ve değerlendirilir.

(3) Denetim sonuçları yönetim tarafından etkin bir şekilde kullanılır ve kredi riski yönetimine ilişkin tespit edilen zayıflıklar, aykırılıklar ve farklılıkların tekrar etmemesi için gerekli önlemler alınır.

ALTINCI BÖLÜM **Teminatların Yönetimi**

Politika ve uygulama usulleri

MADDE 32- (1) Teminatların risk azaltım işlevi bakımından etkinliğini, temerrüdün gerçekleşmesi halinde bunların hukuksal olarak uygulanabilirlikleri, paraya çevrilme süreleri ve beklenen değerlerini koruma güçleri belirler. Bankalar teminatlarda etkinliği sağlamak amacıyla bunların yönetimine ilişkin politika ve uygulama usullerini yazılı olarak oluşturmak zorundadır.

(2) Birinci fıkra uyarınca oluşturulacak politikalar yönetim kurulu tarafından onaylanır ve bu politikalarda asgari olarak aşağıdaki hususlara yer verilir;

- a) Teminatların kabul kriterleri,
- b) Teminatların geçerliliği,
- c) Kredi teminat oranları,
- ç) Değerleme,
- d) Muhafaza ve erişim kontrolleri,
- e) İlave teminat alma,
- f) Raporlama.

(2) Bankalar belirlenen bu politikaların uygulanmasını sağlamak amacıyla detaylı uygulama usulleri geliştirirler.

(3) Belirlenmiş olan politika ve uygulama usullerine riayet edilip edilmediği iç denetim sistemi çerçevesinde incelenir ve raporlanır.

(4) Kanunda öngörülen oran, sınır ve karşılıkların veya Kanuna istinaden belirlenen oran ve sınırların hesaplamasına ilişkin düzenlemeler ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu Kararlarında yer alan teminatlara ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, teminatların yönetimi bu Bölümde belirtilen usul ve esaslara göre yürütülür.

Varlık şeklindeki teminatların kabul kriterleri

MADDE 33- (1) Bankalar, politika veya uygulama usullerinde, teminat olarak kabul edebilecekleri maddi ve maddi olmayan varlık türlerini ve teminat olarak kabul edilebilmeleri için taşınmaları gereken nitelikleri belirler. Bu nitelikler kapsamında;

a) Varlığın piyasa değerinin kolayca belirlenebilirliği veya makul bir yöntemle ölçülebilirliği ve ispatlanabilirliği,

b) Varlığın pazarlanabilirliği ve elden çıkarılabilecek ikinci el bir piyasaya sahip bulunup bulunmadığı,

c) Varlığın paraya çevrilmesini engelleyen veya kısıtlayan bir hakkın bulunup bulunmadığı,

ç) Varlık üzerinde gerekmesi halinde güvenlik kontrolleri kurulabilirliği,

d) Varlıkları yönetebilme yeteneği ve yönetimine uygun sistemlerin mevcudiyeti teminatın güvence fonksiyonu açısından değerlendirilir.

(3) Bankalar teminat olarak aldıkları varlıkların temerrüt halinde, borçlunun hisse senedinin veya ihraç etmiş olduğu tahvilin alınması gibi yine aynı borçlu veya risk grubuna karşı verilmiş bir kredi niteliğine sahip olup olmadıklarını göz önünde bulundurmamak ve bu suretle teminatın güvence fonksiyonunu değerlendirmek zorundadırlar.

Taahhüt niteliğindeki teminatların kabul kriterleri

MADDE 34- (1) Bankalar, politika ve uygulama usullerinde, üçüncü kişiler tarafından verilen taahhütlerin teminat olarak kabul edilmesi için sahip olmaları gereken nitelikleri belirler. Bu niteliklerin belirlenmesinde;

a) Temerrüt halinde taahhüdün taahhüt verene karşı doğrudan bir alacak hakkı doğurup doğurmadığı,

b) Taahhüdün koşulsuz ve geri dönülemez nitelikte olup olmadığı,

c) Taahhüdün belgeye dayalı olup olmadığı,

ç) Kredi tamamen ödenene kadar taahhüdün devam edip etmeyeceği,

d) Taahhüt verenin taahhüdünü yerine getirebilecek yeterli mali güce sahip olup olmadığı

teminatın güvence fonksiyonu açısından değerlendirilir.

(2) Taahhüt verenin mali gücünün değerlendirilmesinde, taahhüt veren ile lehine taahhüt verilenin mali gücü arasında önemli boyuttaki ilişkilerin bulunup bulunmadığı da incelenir. Önemli boyutta ilişkinin varlığı halinde, bu ilişkinin taahhüt verenin kredi değerliliği üzerindeki etkisi de dikkate alınır.

(3) Taahhüt verenlerin mali gücü düzenli olarak değerlendirilmek suretiyle risk azaltım aracı olma özellikleri kontrol edilir.

Teminatlarda risk yoğunlaşması

MADDE 35- (1) Bankalar teminatlardaki yoğunlaşmalarını belirleyecekleri limitler çerçevesinde sınırlamak ve izlemek zorundadır.

(2) Risk yoğunlaşması, asgari olarak teminat olarak alınan varlık, varlığın ilgili olduğu piyasa, teminat olarak alınan varlığın ihraççısı ve taahhüt verenler düzeyinde izlenir ve sınırlandırılır.

Teminatların geçerliliği

MADDE 36- (1) Bankalar;

a) Aldıkları teminatların hukuken uygulanabilirliklerini,

b) Teminat olarak gösterilen varlıkların fiziken mevcudiyetini ve mülkiyet sahibini,

c) Teminatın üçüncü kişilerin ellerinde bulunup bulunmadığını, teminat olarak gösterilen varlıklar üzerinde hak sahibi olanları, bu durumların teminatın paraya çevrilmesinde yaratacağı engelleri veya teminatın değeri üzerindeki etkisini,

ç) Teminatın geçerliliği için hukuken şekil şartı aranıp aranmadığını,

d) Teminatın korunması için gerekli hukuki kayıt ve koşulları,

değerlendirecek uygulamalar geliştirmek zorundadır.

Krediyi teminat oranı

MADDE 37- (1) Bir varlığın finansmanı amacıyla bu varlığın teminatı altında kullanılan krediler başta olmak üzere, teminat alınması gerekli görülen kredilerde, bankalar teminat olarak kabul edebilecekleri varlıkların belli başlı türleri bazında ve Kanuna dayanılarak yürürlüğe konulan sınırları aşmamak kaydıyla azami kredi teminat oranı belirlir. Kredi teminat oranı, kredinin teminatın değerine oranlanması suretiyle ölçülür. Bu düzeyin belirlenmesinde, Kanuna dayanılarak yürürlüğe konulan sınırlara ilişkin düzenlemelerde yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla, teminatın paraya çevrilmesi nedeniyle oluşabilecek zararlar ve teminat olarak alınan varlığa ilişkin riskler dikkate alınır.

(2) Kredi teminat oranı belirlenecek teminat olarak kabul edilen varlık türlerinin tespiti anlamlı ilişkiler kurulmak kaydıyla bankaların ihtiyarındadır. Anlamlılık ilişkisinin kurulmasında, varlıkların yoğunluğu, içerdiği riskler ve paraya çevrilme durumunda yaratabilecekleri maliyet ve değer kaybı düzeyi kullanılabilir başlıca göstergelerdir.

Teminatların değerlendirilmesi

MADDE 38- (1) Teminatların değerlendirilmesinde bunların gerçeğe uygun değeri ile bu maddede öngörülen gerçeğe uygun değerden yapılacak indirimler dikkate alınır. Değerlemede kullanılacak yöntemler makul ve ihtiyatlı varsayımlara dayanır. Bu varsayımlar gerekçeleri ile birlikte belgelendirilmek suretiyle kayıt altına alınır.

(2) Gerçeğe uygun değere göre yapılacak değerlemelerde teminatın paraya çevrilmesi halinde karşılaşılabilecek maliyetler indirim olarak dikkate alınır.

(3) Yüksek volatiliteye sahip piyasalarda işlem gören varlıkların teminat olarak alınması halinde;

a) Teminatı oldukları kredinin vadesi,

b) Varlık yabancı para biriminden olmak kaydıyla bu kredi ile farklı para birimlerinden olup olmadığı,

c) Varlığın fiyat volatilitesi

göz önünde bulundurularak, kredi teminat oranının artması olasılığının dikkate alınması amacıyla bu varlıkların gerçeğe uygun değerleri bankalarca makul bir öngörüyle belirlenecek bir oran üzerinden iskonto edilir.

(4) Teminatların değerlendirilmesinde, varlıkların gerçeğe uygun değerinde oluşan geçici sapmalar dikkate alınmaz. Sapmaların geçiciliği, piyasa koşulları ve varlığın fiyat eğilimi çerçevesinde izaha bağlanır.

Teminat değerlendirilmesi yapacak personelin ve yöntemlerin yeterliliği

MADDE 39- (1) Banka tarafından içsel olarak değerlendirme yapılmasına mevzuat uyarınca engel bulunmamak kaydıyla, teminatların değerlendirilmesi yeterli bilgi ve uzmanlığa sahip personel tarafından yapılır. Değerleme yapacak personelin kredi inceleme ve onay süreci dışında kalan kişilerden olması esastır.

(2) Bankalar tespit edilen değerlerin piyasada hakim olan fiyatlardan farklılık arz etmemesi hususunda gerekli uygulamaları yaratırlar.

(3) Değerleme yönteminin etkinliği ve doğruluğu, geriye dönük olarak aynı varlığa dayalı teminatların paraya çevrilme sürecinde gerçekleşmiş satışından elde edilen değerler kullanılmak suretiyle test edilir ve elde edilen sonuçlar değerlendirilmesinde kullanılır.

(4) Organize piyasalarda işlem görmeyen ya da herhangi bir nedenle gerçeğe uygun değeri belirlenemeyen, krediler ve diğer alacaklar toplamının yüzde birinden (bu oran dahil) fazla tutardaki kredi ve diğer alacakların güvence altına alınması amacıyla alınan ve tür itibarıyla kredi veya diğer alacak tutarının en az yüzde beşi tutarında olan teminata konu varlıkların değerlendirilmesi, bağımsızlık ilkesini karşılayan ve Kurum veya Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yetkilendirilmiş kişi ve kuruluşlara yaptırılır. Bankalar, bu şekilde bulunan değer üzerinden 38 inci maddenin iki ve dördüncü fıkralarını dikkate alarak gerekli düzeltmeleri yapar.

Değerleme sıklığı

MADDE 40- (1) Teminatların değerlendirilmesi düzenli aralıklarla yapılır. Değerleme sıklığı teminatın türüne, teminata bağlanan kredinin özelliklerine ve kalitesine dayalı olarak belirlenir. Örneğin kredi işleminin teminatının bu işlem kapsamındaki bir açık pozisyonun belli bir oranı şeklinde olduğu hallerde (sermaye piyasası araçlarının kredili alımında açık takas pozisyonu gibi) değerlendirme bu pozisyonların hesaplanabildiği günler itibarıyla, pozisyonun hesaplanmasına konu varlıkların piyasa volatilitésinin yüksek olması halinde ise gün aşırı yapılır.

(2) İpotek teminatına sahip büyük kredilerde, ipoteğe konu gayrimenkulün üç ayda bir değerlemeye tabi tutulması ilke olarak benimsenir. Gayrimenkul piyasasında fiyatların hızlı olarak düşmeye başladığı dönemlerde bu değerlendirme aylık olarak yapılır. Bu ilkedен sapmalar gerekçeli olarak kayıt altına alınır ve ilgili üst yönetimin bilgisine sunulur.

(3) 39 uncu maddenin dördüncü fıkrasına göre değerlemeye tabi tutulan varlıkların birinci ve ikinci fıkra uyarınca yapılacak müteakip değerlemeleri aynı maddenin bir, iki ve üçüncü fıkraları ile 38 inci madde hükümleri dikkate alınarak yapılabilir. Bu şekilde yapılacak müteakip değerlemeler sonucu bulunacak değerin 39 uncu maddenin dördüncü fıkrasına göre bulunacak düzeltilmiş değerden önemli ölçüde farklılık arz etmesi halinde sonraki değerlendirme 39 uncu maddenin dördüncü fıkrasına göre yaptırılır.

Teminatın muhafazası ve erişim kontrolleri

MADDE 41- (1) Teminatları muhafaza yetki ve sorumluluğu açık ve yazılı bir şekilde görev ve sorumlulukların ayrıştırılması prensibi çerçevesinde kişi veya birim bazında belirlenir.

(2) Teminatların (fiziki varlıklar ve yasal belgeler) muhafazasında yangın, deprem, su basması gibi beklenmedik durumlar dikkate alınır.

(3) Teminatlara erişim, erişimi yapan ve erişimi kabul eden (muhafaza sorumluluğu bulunan) kişilerin imzasına dayalı ikili kontrollere bağlanır. Piyasada kolayca satılabilecek teminatlara erişim kontrolleri ise mümkün olduğu ölçüde daha sıkı şekilde düzenlenir. Teminatların muhafaza edildikleri yerden çıkarılması ve girişi işlemlerinin muhafaza sorumluluğu bulunan kişilerce kayıt altına alınarak izlenmesi ve kontrolü sağlanır. Bu kontrollerde herhangi bir gereksinim nedeni ile muhafaza edildikleri yerden çıkarılan teminatların uygun süre zarfında geri getirilmesi hususu günlük olarak takip edilir.

(4) Kredi işleminden doğan yükümlülüğün sözleşmeye uygun olarak yerine getirilmesi sonucunda teminatın çözülmesi halinde, teminat muhafaza sorumluluğu bulunan yetkili kişi tarafından bu çıkış işleminin;

- a) Bu çözüme işlemi için gerekli olan tüm koşulların yerine getirilip getirilmediği,
- b) Çözüm işlemi için uygun onayların alınıp alınmadığı

açılardan değerlendirilmesi sağlanır. Kredi anapara ve faizinin ödendiğine ilişkin belge borçlu nüshası üzerinden kontrol edilir.

(5) Mümkün olan hallerde bankalar teminatlarını uğrayabilecekleri olası zararlara karşı sigortalattırır. Sigorta bedelinin borçlu tarafından karşılanmadığı hallerde bu maliyet kredi fiyatlamasında göz önünde bulundurulur.

İlave teminat alma

MADDE 42- (1) Bankalar teminatlı kredi işlemlerinde, teminat gereksiniminin nedenlerini de dikkate alarak teminatta oluşabilecek değer kayıpları veya kredide yaşanabilecek olası bozulmaların ilave teminat ihtiyacı doğurup doğurmayacağını değerlendirir. İlave teminat gereksinimi doğabileceğinin öngörülmesi halinde, ilave teminat alınmasının sağlanması bakımından bunu gerektirir durumlara, yapılan işleme ilişkin sözleşmelerde hukuki ihtilaflara mahal vermeyecek şekilde yer verilmesi sağlanır. Bankalar aldıkları teminatlar için ilave teminat gereksimi değerlendirme usul ve esaslarını kredi ve teminat türleri bazında yazılı şekilde oluşturur.

Raporlama

MADDE 43- (1) Bankalar, kredi riski yönetiminde yararlanmak üzere ilgili yönetim kademelerine teminatlarına ilişkin uygun ve dönemsel raporlamalar sunarlar. Bu raporlar, alınan teminatın özelliklerine ve değerine göre oluşturulabilir.

(2) Bankalar asgari olarak teminatlarına ilişkin aşağıdaki raporları hazırlar ve ilgili yönetim kademelerine sunarlar:

a) Teminatlardaki risk yoğunlaşmasının izlenmesi amacıyla teminat türü bazında kredilerdeki bozulmalar.

b) İlave teminat gereksiniminin izlenmesi amacıyla, kullandırım sonrası kredi teminat oranı azami düzeyi aşmış olan krediler.

c) Alacaklar nedeniyle elde edilen varlıkların elden çıkarılmasına uygun stratejilerin belirlenmesinde kullanılmak üzere, elden çıkarılacak varlıkların cari piyasa değeri.

ç) Değerleme yönteminin doğruluğunu ve geçerliliğini değerlendirmek amacıyla, teminat olarak alınan varlıkların tespit edilen en son değerleri ile aynı türden varlıkların paraya çevrilme yolu ile gerçekleşen değerleri.

ÜÇÜNCÜ KISIM Kredi Kartı İşlemlerinde Kredi Riskinin Yönetimi

BİRİNCİ BÖLÜM Yönetim Ortamının Oluşturulması

Politika ve uygulama usullerinin oluşturulması

MADDE 44- (1) Bankalar, kredi kartı işlemleri için faaliyetlerinin büyüklüğüne ve kredi riski stratejisine uygun olarak, talep onayına, kredi riskinin ve ödenmeyen kredi kartı borçlarının yönetimine ilişkin esas ve usullere kredi riski politikalarında yer verirler.

(2) Kredi kartı talep onayına ilişkin esas ve usullerde, kart çıkarılmasına ve yeni üye işyeri kabulüne ilişkin aranacak kriterler, bu kriterlerin yeniden gözden geçirilme yöntemi ve sıklığı, dosyalama süreci, dönem borcu limiti ile kredi kartı kullanım limitlerinin düzenlenme esasları, istisnai işlemlere ilişkin kriterler ve onay yetkisi hususları düzenlenir.

(3) Kredi riski yönetimine ilişkin esas ve usuller kapsamında, dönem borcu limiti ile kredi kartı kullanım limitlerinin yönetimine ve üye işyerlerinin finansal ve faaliyet durumlarının değerlendirilmesine yönelik uygulama usulleri düzenlenir; kredi kartı portföyünün kalitesinin düzenli olarak değerlendirilmesi, üye işyerlerinin sorumlulukları kapsamında iade edecekleri işlem bedellerinin izlenmesi süreçlerinin nasıl icra edileceği de dahil olmak üzere risk yönetim biriminin rolü ve işlevi ile kullanacağı araçlar açıkça belirlenir.

(4) Ödenmeyen kredi kartı borçlarının yönetimi ile ilgili esas ve usuller, bu borçların sınıflandırılmasını, gerekli karşılıkların ayrılmasını, kayıtlardan çıkarılmasını ve tahsil işlemlerini içerir.

İşlevsel görev ayrımı ve üst yönetimin gözetimi

MADDE 45- (1) Bankalar aşağıdaki işlemlere ilişkin olarak, işlevsel görev ayrımı esasına dayalı her seviye için yazılı şekilde açıkça tanımlanmış görev ve sorumluluklar belirler;

- a) Pazarlama ve talep toplama,
 - b) Taleplerin onaylanması,
 - c) Risk yönetimi,
 - ç) Suistimallerin kontrolü,
 - d) Ödenmeyen borçların yönetimi.
- (2) Üst düzey yönetim, asgari olarak;
- a) Yeni üye işyeri ve yeni kart sahibi sayısı,
 - b) Ödemeleri geciken kart hesapları,
 - c) Kredi kartı portföyünün türleri itibariyle yapısı,
 - ç) Kredi kartı işlem hacmi ve kredi kalitesi,
 - d) Limit üstü işlemler ve yetki aşmaları,
 - e) Geri ödeme ve yaşanan suistimaller

konularında kredi kartı işlemlerine ilişkin düzenli raporlar almak suretiyle bu hususları inceler ve değerlendirir.

İKİNCİ BÖLÜM

Kredi Kartı Onay Süreci

Kredi kartı taleplerinde aranacak bilgiler

MADDE 46- (1) Bankalar kredi kartı müracaatlarına onay vermeden önce müşterinin kredi değerliliğini ve finansal durumunu değerlendirmeye elverişli bilgiler toplamak ve bu bilgilerin doğruluğunu kanıtlayıcı uygulamalar geliştirmekle yükümlüdür. Bu bilgiler arasında kişisel, mesleki ve kullanılan kredi bilgileri yer alır.

(2) Kişisel bilgiler, talep sahibinin kimlik bilgilerini (ad, soyad, doğum tarihi, doğum yeri, kimlik numarası, tabiiyeti, medeni hali), eğitim durumunu, ikametgah adresini, aylık kira bedelini (kirada oturuyor olması halinde) içerir. Mesleki bilgiler kapsamında, talep

sahibinin çalıştığı yerin adı, adresi, işinin türü, bulunduğu pozisyon, hizmet yılı ve aylık geliri hakkında bilgi edinilir. Talep sahibinin kredi kullanım bilgileri çerçevesinde sahip olduğu kredi kartı adedi ve kredi kartlarının limitleri, diğer bankalardan çekmiş olduğu krediler ile tahsis edilmiş olan kredilerin tutarları gibi bilgiler alınır.

(3) Bankalar kredi onayında dikkate alınmak üzere müşterinin kredi değerliliğinin ve finansal durumunun değerlendirilmesi amacıyla aşağıdaki hususları araştırıp tespit etmek, tespitin mümkün olmadığı hallerde müşterinin beyanını almakla yükümlüdür:

- a) Talep sahibinin borcu nedeniyle iptal edilmiş kredi kartının bulunup bulunmadığı.
- b) Vadesi geçmiş kredi borcunun bulunup bulunmadığı.
- c) Talep sahibi hakkında icra veya iflas talebi veya takibinin bulunup bulunmadığı.

(4) Bankalar, kredi kartı başvuruları için alınan bilgilerin tam, doğru ve güvenilir olmasını sağlamak amacıyla verilen bilgilerin doğru ve tam olduğuna dair başvuru sahiplerinin beyanını alır ve bilgilerin tam ve doğru olmamasının hukuki açıdan doğurabileceği sonuçlara ilişkin olarak sözleşmede yer vermek veya başka bir suretle başvuru sahibine yazılı olarak bilgi verir.

(5) Bankalar, ilgili yasa ve düzenleme gereksinimlerine uygunluğunu ve başvuru sahipleri tarafından anlaşılabilirliğini sağlamak amacıyla, kredi kartı işlemleri çerçevesinde oluşturulan sözleşme ve başvuru formlarının banka içi hukuki değerlendirme sürecinden geçirilmesini sağlar. Banka içi hukuki değerlendirme sürecinde, bankanın hukuk işlemlerini yürüten, bu konuda danışmanlık veren veya mevzuata uyumu kontrol eden birimlerden yararlanır. İhtiyaç duyulması halinde, bu değerlendirmeler hukuk danışmanlığı firmalarından sağlanabilir.

(6) Her bir kredi kartı talep başvurusu, gerekli belgelerin sağlanıp sağlanmadığı ve yetersiz olan başvuruların değerlendirme dışında tutulması amacıyla kontrol edilir. Başvuru sahibinin kimliğine, adresine ve kredi değerliliğine ilişkin bilgilerin doğruluğunu kanıtlayıcı belgeler temin edilir.

Onay için aranacak kriterler

MADDE 47- (1) Bankalar kredi kartı taleplerinde onay için aranılacak genel kriterleri belirlerler. Bu kriterlerin belirlenmesinde aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulur:

- a) Asgari gelir düzeyi.
- b) Alınan risk seviyesini öngörebilmeye, iş güvencesi ve istikrarlı bir gelirin mevcut olup olmadığını değerlendirmeye elverişli bilgileri içerecek şekilde talep sahibinin yaptığı işin özellikleri.
- c) Talep sahibinin kontrol edilmiş kredi kayıtları.
- ç) Risk düzeyi yüksek olan veya istikrarlı bir geliri bulunmayanlar açısından kredi değerliliğinin tespitinde dikkate alınabilecek varlıklar.
- d) İkametgahın varlığı.

(2) Onay için aranacak kriterlerin belirlenmesinde bankalar ihtiyatlı davranmakla yükümlüdür. Bu ihtiyatlılık ekonomide yaşanacak olumsuz gelişmelerin müşterilerin geri ödeme güçlerini zayıflatması nedeniyle yaratabileceği ödeme sorunlarının da dikkate alınmasını gerektirir.

(3) Bankalar istikrarlı bir geliri bulunmayan kişilerin kredi kartı taleplerinin değerlendirilmesinde, özellikle bunların geri ödeme güçlerinin ve dönem borcu limiti ile kredi kartı kullanım limitlerinin tespiti yöntemlerini açıkça düzenleyen uygulamalar oluştururlar.

(4) Bankalar genel kriterlerden sapma gösteren kredi kartı taleplerine onay verebilirler. Ancak bu istisnai uygulamaların gerçekleştirilebilmesi için uygulama rehberi oluşturulması ve onay için aranacak özel koşulların açıkça düzenlenmesi zorunludur.

(5) Bankalar istisnai uygulamaları sayı bakımından uygun sınırlamalar (işlem sayısı veya genel kriterlere uygun kredi kartı sayısının belli bir oranı gibi) getirmek ve gerçekleşen işlem sayısı ile istisnai uygulamalara yönelik onaylarla verilen kredi kartlarının performansını portföy bazında izlemek zorundadır. İzleme sonuçları uygun dönemsel raporlar alınmak suretiyle üst yönetim tarafından takip edilir ve bu suretle genel kriterlerde değişiklik yapılmasına veya istisnai uygulamaların sınırlandırılmasına gereksinim bulunup bulunmadığı değerlendirilir.

Limitlerin Değerlendirilmesi

MADDE 48- (1) Bankalar, 23/02/2006 tarihli ve 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanununun 9 uncu maddesi uyarınca belirleyecekleri toplam kredi kartı kullanım limitlerinin yanı sıra dönem borcu limiti de belirler. Dönem borcu limiti müşterinin geri ödeme kapasitesine göre belirlenir.

(2) Kart hamillerinden 5464 sayılı Kanunun 8 inci maddesi hükümleri çerçevesinde belirlenen yer ve kanallardan alınacak genel nitelikteki talimat üzerine yapılacak periyodik limit artırımı da dahil olmak üzere, müşteri tarafından yapılan limit artırım taleplerinde müşterinin geri ödeme kapasitesi ile müşterinin risklilik düzeyi, müşterinin harcama kayıtları ve borç ödemelerindeki düzenliliği değerlendirilir. Kredi kartı kullanım süresinin uzatılmasında da bu değerlendirme icra edilir. Kredi limitlerinin belirlenmesi ve artırımı uygulamalarına esas olmak üzere kullanılacak kriterler yazılı olarak belirlenir. Limit belirleme ve artırım uygulamalarında, uygulamaya geçilmeden önce söz konusu kriterler çerçevesinde analiz yapılır ve limit belirlemesine ve artırım tutarına esas bu analizler belgelendirilerek uygun şekilde dosyalanır.

Kredi kartı ihracının kontrolü

MADDE 49- (1) Bankalar, kredi kartlarının basımı, saklanması ve müşteriye teslimi süreçlerine yönelik yeterli kontrolleri oluşturmakla yükümlüdür. Bu kontroller, kartın basımının özel bir birim tarafından yürütülmesini, basım işleminin belirlenmiş banka yetkililerinin yazılı talepleri üzerine gerçekleştirilmesini, kartın basıldığı veya muhafaza edildiği alana giriş ve çıkışların ikili kontrollerle (giriş ve çıkış işlemlerinin, giriş ve çıkışı yapan kişi ile giriş ve çıkış kayıtlarını tutan kişilerin imzasına dayalı olması) sağlandığı güvenlik kontrollerinin oluşturulmasını ve ihraç edilen, geri dönen, hasarlı veya hazırda bekleyen boş kartlara ilişkin kayıtların tutulmasını temin edecek süreçleri içerir. Boş kartların yetkisiz kişilerce kullanılmasının önlenmesi amacıyla beklenmedik denetimler gerçekleştirilir.

(2) Bankalar kartın ve şifresinin teslimini birbirinden ayrı olarak yaparlar.

Yeni üye işyeri kabulü

MADDE 50- (1) Bankalar, anlaşma yapmak suretiyle yeni üye işyerleri kabullerinde, bu işyerlerinin yeterli finansal güce, iş ahlakına ve itibara sahip olduğunu değerlendirmekle yükümlüdür. Bu amaçla bankalar yeni üye işyeri kabulleri için bu işyerlerinde aranacak kriterleri belirler.

(2) Yeni üye işyeri kabullerinde aranacak kriterler kapsamında asgari olarak aşağıdaki hususlar hakkında bilgi edinilir ve bu bilgiler değerlendirilir;

a) Yapılan işin özellikleri,

b) İş ile iştigal süresi,

- c) İşletmenin büyüklüğü (şube ve çalışan sayısı gibi),
- ç) Yüksek riskli üye işyerleri açısından bunların finansal gücü ve itibarı,
- d) Satış hacmine ilişkin bilgiler,
- e) Bulunması halinde daha önce veya devam etmekte olan başka kuruluşlarla yapılmış üye işyeri anlaşmaları kapsamındaki işlemlere ilişkin günlük hesap özetleri,
- f) İşyerinin banka ile olan mevcut ilişkileri.

(3) Bankalar üye işyerlerinde aranacak kriterler kapsamında değerlendirmeye almak üzere yüksek riske sahip üye işyeri kriterleri belirler. Bedeli işlem tarihinde alınmak kaydıyla; fiziki olarak kart kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet siparişi kabul eden veya işlem tarihinden sonra mal ve hizmet teslimi yapan işyerleri prensip olarak yüksek riskli üye işyerleri kapsamında değerlendirilir ve bu işyerlerinin mevcudiyeti yerlerine gidilmek suretiyle tespit edilir. Yüksek riskli üye işyerlerinin kabulü daha sıkı kriterlere bağlanır.

(4) Bankalar, belirledikleri kriterlerden bazılarını taşımamakla birlikte üye işyeri anlaşması yapmak istedikleri veya yüksek riske sahip işyerleri için uygun risk azaltıcı uygulamalar tesis eder. Bu amaçla ve bunlarla sınırlı olmamak kaydıyla aşağıdaki işlemler tesis edilebilir;

- a) Riske uygun düzeyde, üye işyerinden mevduat rehni gibi ilave teminatlar almak veya banka garantisi istemek,
- b) Risk getiri ilişkisi çerçevesinde diğer üye işyerlerine göre daha yüksek iskonto oranları uygulamak,
- c) Satış tutarının belirli bir oranına kadar olan ödemelerin riskin gerçekleşebileceği döneme uygun şekilde ertelemek .

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Portföy ve Hesapların Yönetimi

Kredi kartı hesaplarının yönetimi

MADDE 51- (1) Bankalar, kredi kartı hesaplarını risklilik seviyesine göre (örneğin yüksek, makul, düşük gibi) sınıflandıracak hesap sistemi oluştururlar. Sınıflama esasları yazılı bir şekilde oluşturulur. Risklilik seviyesine göre yapılacak sınıflamada aşağıdaki hususlar değerlendirilmeye alınır;

- a) Limit kullanım düzeyi,
- b) Nakit çekim sıklığı,
- c) Asgari ödeme tutarı düzeyinde ödeme yapma sıklığı,
- ç) Ödemelerde gecikme sıklığı,
- d) Ödenmemiş borçların varlığı.

(2) Risk seviyesi yüksek bulunan müşteriler bakımından, uygunluğu ölçüsünde dönem borcu limiti ile kredi kartı kullanım limitlerinin azaltılmasını, kalan limitlerinin dondurulmasını veya kredi kartının kullanımının durdurulmasını sağlayacak etkin yönetim mekanizmaları geliştirilir ve işletilir. Uygulanan mekanizmalardan müşterinin en kısa sürede haberdar edilmesi sağlanır.

(3) Limit aşımı bulunan hesaplardan kaynaklı risklerin tespiti, ölçümü, yönetimi ve kontrolü amacıyla ihtiyaç duyulacak bilgileri sağlayacak yeterli bilgi yönetimi sistemi geliştirilir.

Üye işyeri hesaplarının yönetimi

MADDE 52- (1) Üye işyeri anlaşması yapan bankalar, üye işyerleri hesaplarını sürekli izler ve bunu sağlamak için gerekli politika ve uygulama usullerini oluşturur. Her bir üye işyerinin faaliyet (kredi kartıyla yaptığı satış hacmi, hizmet kalitesi, iade edilen harcama bedeli sayısı ve tutarı, yaşanan suistimal olayları gibi) ve finansal (hesap performansı ve karlılık düzeyi) durumu düzenli olarak incelenir ve değerlendirilir. Üye işyerlerinin satış hacimlerinin izlenmesi amacıyla yeterli sistem ve kontroller oluşturulur. Satış hacmindeki değişim düzeyine bağlı olarak üye işyerinin faaliyetlerinin kapsamı ve satış işlemleri yapılan ziyaretlerle değerlendirmeye tabi tutulur.

(2) Üye işyeri anlaşması yapan bankalar üye işyerlerinin satış hacminde beklenmedik ve ani artışları izlemek ve kontrol etmek amacıyla her bir üye işyeri için, yapılan işin özellikleri ve geçmiş satış hacmi performansı ile planlanan satış hacmi düzeyini de dikkate alarak günlük satış limitleri belirler. Günlük satış limitlerinde aşım oluşması halinde aşım nedenleri yapılacak incelemelerle değerlendirilir veya aşım düzeyine bağlı olarak ve geçici surette üye işyerinin alacaklarından kesilecek ya da başka bir şekilde temin edilecek yeterli fon tutulur. Bu fonun serbest bırakılması üye işyeri anlaşması yapan bankalarca oluşturulacak uygun kontrol süreçleri neticesinde verilecek onaylarla yapılır. Belirlenen günlük satış limitleri düzenli olarak incelenir ve dönem veya piyasa koşullarına bağlı olarak uyarlanır.

(3) Üye işyeri anlaşması yapan bankalar gerekli sistemleri oluşturmak suretiyle üye işyerinin iade ettiği harcama bedellerinin seyrini ve iadeleri ödeme kapasitesini izler. Üye işyeri bazında yapacağı değerlendirmelerle;

- a) İade olaylarının yüksek düzeyde yaşanma olasılığı bulunan,
- b) İade ettiği harcama bedelinin seyri artış göstermesi nedeniyle riskli bulunan,
- c) İadeleri geri ödeme kapasitesi zayıf olan

üye işyerleri için ilave teminat alınması gibi uygun önlemler oluşturur. Devam etmekte olan incelemelerde üye işyerinde suistimaller yapıldığı şüphesi görülenler ile usulüne uygun harcama belgesi düzenlemeyen işyerleri için daha sıkı önlemler geliştirilir.

(4) Bankalar, üye işyerlerinin kredi kartına dayalı işlemlerinde hile, dolandırıcılık gibi suistimallerde bulunduğunu tespit etmeleri halinde üyeliğin iptali de dahil olmak üzere uygun tedbirleri almakla yükümlüdür.

(5) Üye işyeri anlaşması yapan bankalar, iadelerin ve iade sonucu doğurması muhtemel işlemlerin azaltılmasını sağlamak için üye işyerlerinin kartlı işlem kabulüne ve yetki kontrollerine ilişkin uygun uygulamalarının bulunup bulunmadığını değerlendirir.

(6) Üye işyeri anlaşması yapan bankalar, bu maddede öngörülen uygulamalara imkan verecek şekilde üye işyeri anlaşmalarını düzenlerler.

Kredi kartı portföyünün kalitesi ve analizi

MADDE 53- (1) Bankalar alınmış olan risk düzeyinin tespiti ve zamanında gerekli önlemlerin alınabilmesini sağlamak amacıyla kredi kartı portföyünün kalitesini düzenli olarak izler ve inceler. Kredi kartı portföyünün kalitesi risk yönetimi birimi tarafından izlenir ve portföyün kalitesine ilişkin yeterli bilgiler zamanında önlem almaya yetkili yönetime, izleme sürecine uygun olarak raporlanır.

(2) Kredi kartı portföyünün kalitesinin incelenmesi portföyün ayrıştırılabilir bölümlerine göre yapılır. Ayrıştırmada müşterilerin gelir türü, gelir aralıkları, fiyatlama ve

onay kriterleri gibi özelliklerindeki benzerlikler esas alınır. Her bir bölüm, gerçekleşmiş ve tahmini eğilimler kapsamında karlılık oranları, gecikmiş ödemelere sahip hesapların bölüm portföyüne tutarlar ve işlem sayıları bazında oranı ve tahsili imkansız hale gelen hesapların bölüm portföyüne oranı esas alınarak düzenli olarak incelenir ve kredi kartları portföyünün kalitesi değerlendirilir.

(3) Kredi kartı portföyünün kalitesine ilişkin raporlamada portföy aşağıdaki kapsamda değerlendirilir;

- a) Gelir ve karlılık düzeyi,
- b) Kredi tutarındaki azalışlar,
- c) Limit kullanımları ve limit aşımaları,
- ç) Ödemesi geciken alacaklar,
- d) Ayrılan karşılıklar,
- e) Tahsili imkansız hale gelen alacaklar.

(4) Risk yönetimi birimi tarafından kredi kartı portföyü uygun senaryolarla stres testine tabi tutulur. Stres testi sonuçları, limitlere ve kredi riski yönetimi politikalarına yansıtılır. Stres testi sonuçlarının kabul edilemez kayıp düzeylerini öngörmesi halinde, yönetim kurulu, riskin azaltılması amacıyla yönelik uygulama ve planlar oluşturur.

(5) Kredi kartı portföyü, yüksek risk grubuna giren müşterileri ve bu müşterilerden olan kredi kartı işleminden doğan alacakları gösterecek şekilde analize tabi tutulur. Analizlerde kullanılmak üzere, ileride portföy kalitesinde bozulmaya emare teşkil eden ölçütler ve ihtiyaç duyulacak iyileştirici önlemler yazılı olarak belirlenir.

Suistimal kontrolleri

MADDE 54- (1) Bankalar suistimaller nedeniyle oluşabilecek zararlarını kontrol etmek amacıyla suistimallerin zamanında fark edilmesini sağlayacak ve zamanında ve doğru raporlamalar üretecek sistem ve kontroller geliştirir. Suistimallerin zamanında fark edilebilmesi ve uygun önlemlerin alınabilmesi amacıyla suistimal ihtimali bulunan şüpheli işlemler belirlenebilir, şüpheli işlem yapılan hesaplarda işlemin doğruluğunu kanıtlayıcı tespitler geliştirilebilir ve doğruluk tespiti yapılmaya kadar bu işleme veya sonraki işlemlere ilgili hesap için izin verilmeyebilir. Bankalar risk kontrolü amacıyla suistimal şüphesi bulunan işlemleri incelemeye tabi tutar ve inceleme sonuçlarını kayıtlara alır.

(2) Suistimallerin zamanında fark edilmesi, zamanında ve doğru raporlanması görevi verilen birime, fark ettiği suistimaller ile müşteri tarafından bildirilen suistimaller veya suistimal şüphesi bulunan işlemler için gerekli uygulamaları yapma yetkisi verilir. Tespitin mahiyetine göre ve bunlarla sınırlı olmamak üzere aşağıdaki tedbirler uygulanabilir;

- a) Suistimal raporu hazırlamak,
- b) İlgili müşteriye bilgi vermek ve işlemin doğruluğu tespit edilene kadar kartla işlem yapılmasını durdurmak,
- c) Suistimal bulunan müşteri hesaplarını incelemek, tespit edilen suistimalleri yetkili mercilere bildirmek.

(3) Bankalar, suistimallerden kaynaklı ortalama zararı dikkate alarak ikinci fıkrada belirtilen birimin etkinliği ve yeterliliğini değerlendirir. İlgili personelin kredi kartı

işlemlerinde suistimal kontrolleri ve suistimallerin tespiti konusunda uygun eğitimler alması sağlanır.

(4) Gerek duyulması halinde, yerinde inceleme yapılması da dahil olmak üzere, bankalar, üye işyerlerinin bildirdikleri faaliyetleri ve kredi kartını işleme alma uygulamalarını sıkı şekilde izler. Usulsüzlüklerin tespiti amacıyla üye işyerlerinin;

- a) İadesi konusunda anlaşmazlık bulunan işlemlerinin sayısını,
 - b) Satış hacimlerinde beklenmedik ve önemli düzeydeki dalgalanmaları,
 - c) Günlük satış limiti aşımındaki sıklığı,
 - ç) Çalınmış, kaybedilmiş veya unutulmuş kredi kartları ile yapılmış olan işlemleri,
- değerlendirir ve usulsüzlükleri önlemeye uygun kontroller geliştirir.

Ödenmemiş kredi kartı borçlarının yönetimi

MADDE 55- (1) Ödenmemiş kredi kartı borçlarının yönetimi, oluşturulacak yazılı politikalar çerçevesinde yürütülür. Bu politikalarda, bu kredilerin karşılık yönetmeliği hükümleri de dikkate alınarak sınıflandırılmasına, gerekli karşılıkların ayrılmasına, kredinin kayıtlardan çıkarılmasına, yeniden yapılandırılan hesapların kontrolüne ve ödenmemiş kredilerin tahsil sürecine ilişkin usul ve esaslar düzenlenir. Kredi tahsis ve onay süreci içerisinde yer alan birimler ödenmemiş kredilerin yönetiminde görev alamaz. Yönetim kurulu, kredi komitesi ve genel müdür birim olarak değerlendirilmez.

(2) Ödenmemiş kredilerin yönetimi ile görevli birim, yapacağı düzenli incelemelerle tahsilat sürecinin etkinliğini değerlendirir. Bu değerlendirmede ödenmemiş kredi kartı borçlarının tahsil edilme oranları da dikkate alınır.

(3) Ödenmemiş kredilerin yönetimi kapsamında, ödenmemiş krediler ile kayıtlardan çıkarılan kredilerin gerek portföy gerekse portföyün ayrımları bazında kredi kartı alacaklarına oranı düzenli olarak izlenir ve belirlenmiş hedef oranlardan sapmalar analiz edilerek nedenleri açıklanmak suretiyle alınabilecek önlemler değerlendirilir. Belirlenecek önlemler ilgili yönetim kademelerince değerlendirilmek suretiyle alınacak kararlar çerçevesinde hayata geçirilir.

(4) Bankalar ödenmemiş kredilerin yönetimi kapsamında, icra veya iflas sürecine giren müşteri sayısındaki artış ve bu yöndeki eğilimi analiz eder ve bu artış eğilimi karşısında ilave özkaynak gereksinimi doğup doğmayacağını ve bunun temin edilme yöntem ve zamanını değerlendirir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Skorlama Modelleri

Model kullanımı

MADDE 56- (1) Bankalar, kredi kartı talebinde bulunanların kredi davranışlarını (nakit çekme, geri ödeme performansı, harcama kalıpları, limit kullanımları gibi) ve müracaatlardan veya başka suretlerle elde ettiği verileri değerlendiren ve bu yol ile talep sahibinin kredi değerliliğini tahmin eden ve sonuçları 5464 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin birinci fıkrası uyarınca kredi kartı kullanım limitleri ile dönem borcu limitlerinin belirlenmesinde dikkate alınan bir skorlama modeli kullanmak zorundadırlar.

- (2) Skorlama modeli kapsamında bankalar;
 - a) Modele onay verecek yetkilileri belirlemek,

- b) Asgari skor düzeyi belirlemek,
- c) Model için doğruluk ve geçerlilik testi yapmak,
- ç) Model kullanıcılarında model farkındalığını sağlamak

zorundadır. Bu zorunlulukların yerine getirilmesi için bankalar yazılı olarak skorlama modeli uygulama rehberi oluşturmak ve bu rehberlerde zorunlulukların yerine getirilmesini temin edecek esas ve usulleri düzenlemek zorundadır.

(3) Skorlama modelleri bankaca geliştirilebileceği gibi dışarıdan da temin edilebilir. Banka dışından model temininde, modelde kullanılan formül, varsayım ve program kodlarının da bankaya devri aranır.

(4) Bankaca geliştirilen model kullanılmaya başlanmadan veya dışarıdan temin edilmeden önce risk yönetimi ve iç kontrol faaliyetleri bakımından yeterlilikleri konusunda risk yönetimi birimi ve iç kontrol biriminin yazılı değerlendirmeleri alınır, bu birimler ile uzlaşa sağlanmaksızın model satın alınmaz, geliştirilen modeller uygulamaya geçirilmez.

(5) Bankalar, skorlama modeli kodlarına erişimi sınırlandıracak, yetkisiz kişilerce model kodlarına ulaşıp ulaşılmadığını düzenli aralıklarla kontrol edecek uygulamaları oluştururlar.

Asgari skor düzeyi

MADDE 57- (1) Asgari skor düzeyi, bankanın kredi kartı talebi başvurularına model yolu ile onay verebilmek için, yüksek puanın yüksek kredi değerliliğini ifade ettiği modellerde aradığı en düşük puanı; yüksek puanın düşük kredi değerliliğini ifade ettiği modellerde ise aradığı en yüksek puanı gösterecek şekilde belirlenir.

(2) Asgari skor düzeyinin belirlenmesinde, kredi kartı taleplerinde onay için aranacak kriterleri karşılamayan başvuruların model tarafından reddedilmesini sağlayacak puanlama sisteminin oluşturulması esas alınır. Onay için aranacak kriterlerin belirli gruplar için farklılaştırılmış olması halinde her grup için farklı asgari skor düzeyi belirlenebilir.

(3) Asgari skor düzeyinde yapılan değişiklikler yazılı olarak kayıt altına alınır. Bu yazılı belgelerde değişiklik gereksiniminin nedenleri ve değişikliklerin bu gereksinimlere uygunluğu açıklanır. Asgari skor düzeyi konusunda karar almaya ve onay vermeye yetkili kişiler belirlenir ve düzey değişikliklerinde yetki kontrolü yapılır.

Doğruluk testi

MADDE 58- (1) Bankalar kullanımdan önce skorlama modelini doğruluk testine tabi tutmak zorundadır. Doğruluk testinde yeterli tahmin gücüne sahip olmadığı belirlenen modeller uygulamaya konulmaz.

(2) Modelin doğruluğunun testi, yeterli sayıda temsili örneğin değerlendirilmesiyle gerçekleştirilir. Temsili örnekler bankanın kayıtlarında yer alan kredi kartı başvuru talepleri portföyünden, skorlama modelinin portföyün belli bir bölümüne yönelik olması halinde ise bu bölüm portföyünden oluşturulur. Temsili örneğin, modelin yönelik olduğu portföyün tümünü temsil etme gücüne sahip olması esastır. Temsil gücünün varlığı onay verilmiş donuk alacak halinde bulunmayan, onay verilmiş donuk alacak haline gelmiş ve reddedilmiş kredi kartı başvuru taleplerinin her bir türü bazında aranır. Bu türler bazında, portföydeki kredi kartı talep sahiplerinin gelir türü, gelir seviyesi ve gelirlerinin borçlarına oranı bakımından dağılım ile temsili örnekteki dağılım arasında yüzde ondan fazla bir farklılığın bulunması halinde temsil gücünün bulunmadığı kabul edilir. Gelir seviyesi ve gelirlerin borçlara oranı bazındaki dağılım asgari 10 eşit aralıkta oluşturulur.

(3) Temsili örnek oluşturulmasında, reddedilmiş kredi kartı talepleri ile onay verilmiş kredi kartı talepleri kullanılır. Örnek sayısı, 1000 adet donuk alacak niteliğinde bulunmayan,

1000 adet donuk alacak niteliğinde bulunan kredi kartı talepleri ile 750 adet reddedilmiş kredi kartı talebi olmak üzere asgari 2750'dir. Oransal olmak kaydıyla bu sayılar daha fazla olarak belirlenebilir. Donuk alacak niteliğinde bulunmayan onay verilmiş kredi kartı talepleri asgari iki yıldır mevcut olan hesaplardan seçilir. Temsili örneğe alınan reddedilmiş kredi kartı talepleri yeniden değerlendirilmek suretiyle donuk alacak niteliğinde bulunan ve donuk alacak niteliğinde bulunmayan şekilde tasniflenebilir. Yapılacak değerlendirmede, donuk alacak niteliğinde bulunmayan kredi kartı talebi sınıflamasına dahil edilecekler için onay tarihinden itibaren iki yıl boyunca bu niteliği taşıyacağına ilişkin makul öngörülerin yazılı bir şekilde oluşturulması esastır.

(4) Modelde değerlendirmeye alınacak talep sahibine ilişkin verilerin, kredi kartı başvuru bilgileri, banka kayıtları veya diğer güvenilir kaynaklardan temin edilmesi zorunludur.

(5) Temsili örnekler modelde değerlendirilmek suretiyle elde edilen sonuçlar modelin tahmin gücünün göstergesi olarak kullanılır. Modele onay verilebilmesi açısından tahmin gücünün yüzde 95 güven aralığında oluşması bir başka deyişle modelin donuk alacak niteliğinde bulunmayan onay verilmiş temsili örnek içindeki kredi taleplerinin asgari yüzde 95'ine onay vermesi diğer temsili örneklerin de asgari yüzde 95'ine red vermesi gerekir.

(6) Modelin kullanılmasına karar verilmesi halinde, temsili örnek ile temsil gücünün varlığına ve tahmin gücünün yeterliliğini gösterir tespitler ve bu tespitlerde kullanılan belgeler banka kayıtlarında saklanır.

Geçerlilik testleri

MADDE 59- (1) Geçerlilik testleri ile skorlama modelinin altında yatan istatistiksel yöntemin geçerliliğini sürdürüp sürdürmediği, doğru çalışıp çalışmadığı ve sonuçlarının yeterli düzeyde doğru olup olmadığı test edilir. Geçerlilik testleri, model ve kredi değerliliği konularında yeterli teknik bilgiye sahip, modeli geliştiren ve modele onay veren kişilere karşı sorumluluğu bulunmayanlarca icra edilir.

(2) Geçerlilik testleri güvenilir ortamda icra edilmek zorundadır. Güvenilir bir ortamın varlığı için;

a) Modelin kurulmasına ilişkin sorumluluklar ile geçerlilik testinin icrasına ilişkin sorumlulukların tanımlanması ve sorumluların belirlenmesi,

b) Modelde kullanılan yöntemlere, bu yöntemlerin seçim nedenlerine, modelin uygulama alanları ile sınırlamalarına, modeli kuran teknik personele ve model kurulmasının tarihsel süreçlerine, model kurulduğunda uygulanan geçerlilik testlerine ve sonuçlarına ilişkin bilgilerin kayıt ortamında yer alması,

c) İç denetim planlarının geçerlilik testlerine ilişkin politika ve uygulama usul ve esaslarının yerine getirilip getirilmediğini denetim kapsamına alması

şarttır.

(3) Geçerlilik testi, kavramsal yeterliliğin değerlendirilmesi, uygulama sürecinin testi ve model performansının izlenmesi olmak üzere üç süreç içerir.

(4) Modelin kavramsal yeterliliğinin değerlendirilmesi, modelin yapısının ve tasarımının kalitesinin yeterliliğini test eder. Bu süreç yılda bir defadan az olmamak üzere dönemsel olarak icra edilir. Mevcut modelde önemli bir değişiklik olduğunda da bu test yapılır. Modelde yapılacak her türlü değişiklik geçerlilik testini icra edecek sorumlulara bildirilir ve değişikliğin önemli olup olmadığına banka içinde bu kişilerce karar verilir.

(5) Modelin yapısının ve tasarımının kalitesi, kullanılan verilerin ve bunlara verilen değerlerin uygunluğunun değerlendirilmesi suretiyle tespit edilir. Bu uygunluğun

değerlendirilmesinde, kredi kartı talebi onayı bakımından ele alınan verilerin gerekliliği ve her bir veriye verilen değerin önemlilik düzeyleri ile uyumluluğu incelenir. Modelin yapısının ve tasarım kalitesinin yetersiz görülmesi halinde modelde gerekli değişikliklere veya yeni model kurulmasına gidilir.

(6) Uygulama sürecinin testi ile kullanılan modelin amaçlanan şekilde uygulanıp uygulanmadığı test edilir. Bu amaçla verilerin tam ve doğru olarak girilip girilmediği, modelin tasarlandığı şekilde kullanılıp kullanılmadığı ve tasarımına uygun olarak güncellenip güncellenmediği kontrol edilir.

(7) Geçerlilik testlerinde tespit edilen eksiklik, model hataları veya model tahmin gücünde yetersizliklerin giderilmesi için modelde ihtiyaç duyulan değişiklikler derhal yapılır.

Model performansının izlenmesi

MADDE 60- (1) Geçerlilik testleri kapsamında skora modelinin performansının izlenmesi risk yönetimi birimi tarafın yerine getirilir. Modelin performansı alınacak düzenli raporlarla izlenir. Model performansının izlenmesi amacıyla, risk yönetimi birimince ihtiyaç duyulacak raporların ilgili yönetim kademelerinden teminini sağlayacak uygulamalar bankalarca tesis edilir. Model performansının izlenmesinde asgari olarak aşağıdaki raporlar kullanılır:

- a) Kredi kartı başvuru sayısı analizi raporu
- b) Müşteri özellikleri analizi raporu
- c) Takdire dayalı onay ve red sayıları raporu
- ç) Geri ödenmemiş borçlar analizi raporu
- d) Açıklık analizi raporu

(2) Kredi kartı başvuru sayısı analiz raporu, mevcut başvuru sayısı ile modelin geliştirildiği dönemdeki başvuru sayılarını karşılaştırır. Başvuru sayısındaki artışlar, modelin tahmin gücünün tespitinde kullanılan temsili örneğin mevcut portföyü temsil etme gücünün önemli ölçüde azalmasına, dolayısıyla modelin tahmin gücünü zayıflatmasına neden olabilir.

(3) Müşteri özellikleri analizi raporu, zaman içinde skorları değişen müşterilerin analizini yapar. Bu değişimler, skorlamada dikkate alınan müşteri özelliklerinin zaman içinde artması, özelliklere verilen skorlamaya esas değerlerde yapılan değişimler veya portföydeki müşteri yapısının değişiminden kaynaklanabilir.

(4) Takdire dayalı onay ve red sayıları raporu, modelin ürettiği sonuçların aksi yönündeki yönetimin değerlendirmelerine dayalı onay ve red kararlarının sayısını verir. Modelin tahmin gücünün zayıflıklarının giderilmesi amacıyla kullanılan takdire dayalı onay ve redlerin çokluğu bu onayı verenlerce modelin tahmin gücünün yetersiz görüldüğü sonucunu doğurabilir. Dönem içi takdire dayalı red kararı sayısının bunlar da dahil toplam dönem içi red kararı sayısına; takdire dayalı dönem içi onay kararı sayısının bunlar da dahil toplam onay kararı sayısına oranının yüzde sekizden fazla çıkması halinde, takdire dayalı onay verenlerin modelin tahmin gücünü yetersiz gördüğü kabul edilir.

(5) Geri ödenmemiş borçlar analizi raporu, gün itibariyle, azami iki yıllık bir devrede donuk alacak haline gelmiş kredi kartı müşteri sayısı ile aynı devrede reddedilmiş kredi kartı talep sayısını karşılaştıran raporlardır. Donuk alacak haline gelmiş kredi kartı müşteri sayısı ile red sayıları toplamının müşteri sayısına oranının yüzde beşten fazla olması halinde, modelin tahmin gücünün zayıflamış olup olmadığı değerlendirilir. Bu oranın yüzde yedi olması modelin tahmin gücünün zayıflamış olduğuna emare kabul edilir.

(6) Açıklık analizi raporuyla modelin onay verdiği kredi kartı taleplerine ilişkin skorların ortalaması ile reddettiği kredi kartı taleplerine ilişkin skorların ortalaması analiz edilir. Bu iki ortalama arasındaki farkın azalması modelin etkinliğinde azalma olabileceği şeklinde değerlendirilir.

(7) Risk yönetim birimi raporlar çerçevesinde yapacağı değerlendirmelerde, model tahmin gücünün zayıflamış olduğuna kanaat getirmesi halinde, bankalarca modelin tahmin gücünün iyileştirilmesine yönelik gerekli değişiklikler derhal sağlanır veya yeni model kurulmasına gidilir.

Model farkındalığının yaratılması

MADDE 61- (1) Model kullanıcılarının, görev alanları bakımından, modelin zayıf ve güçlü yönlerini, kredi riski politika ve uygulama usullerini ne şekilde yansıttığını ve modelin sınırlarını bilmeleri sağlanır.

(2) Model kullanıcılarının birinci fıkra uyarınca model farkındalığının sağlanmasında bunların modellere ilişkin aşağıdaki genel özellikler hakkında da bilgi sahibi olmaları ve bu bilgilerin görev alanları açısından sonuçlarını değerlendirebilmeleri gözetilir:

a) Kullanılan modelin sonuçlarının sağlıklı olabilmesi için modelde değerlendirmeye alınan verilerin doğru olması gerekir. Yanlış veriler nedeniyle oluşan model sonucundaki yanlışlığın etki düzeyi, modelin yanlış veriye atfetmiş olduğu değerlerin önem düzeyine bağlıdır.

b) Model sonuçlarının kredi kartı portföyünü yönetenler açısından anlamlılığı, modelde değerlendirmeye alınan verilere ilişkin ağırlıkların/puanların portföy yöneticilerinin bunlara ilişkin değerlendirmeleriyle uyumlu olmasına ve portföyden kaynaklı risklerin yönetiminde ihtiyatlılığın portföy yöneticilerince yeterli düzeyde anlaşılmasına bağlıdır.

c) Model varsayımlarının geçerliliğini olumsuz etkileyen değişiklikler, modelin tahmin gücünü zayıflatır.

ç) Kredi kartı portföyündeki gelişmeler, modelin doğruluk testinde kullanılan temsili örneğin temsil gücünü kaybetmesine veya zayıflatmasına neden olabilir. Temsil gücündeki zayıflama ve kaybın nedeni, başlangıçtaki müşteri kitlesinin yapısal özelliklerinden farklılıklar gösteren müşterilerin de portföye girmesinden kaynaklanabilir.

d) Skorum modelinin ürettiği sonuçlar, kredi kartı başvuru sahiplerinin risklilik bakımından sıralamasını verir ancak bunların risk düzeylerini göstermez.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Son Hükümler

Yürürlük

MADDE 62-(1) Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 63 (1) Bu Tebliğ hükümlerini Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Başkanı yürütür.